

Forest Stewardship Council®

Standard for FSC-skovcertificering i Danmark

Første udkast til offentlig høring
December 2016

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	2
Introduktion	3
Principper, kriterier og indikatorer	5
Princip 1: Overholdelse af lovgivning	5
Princip 2: Arbejdstagernes rettigheder og ansættelsesvilkår	7
Princip 3: Oprindelige* folks rettigheder	9
Princip 4: Forholdet til lokalsamfundet	10
Princip 5: Skovens goder	12
Princip 6: Miljøværdier og påvirkning	13
Princip 7: Driftsplanlægning	16
Princip 8: Overvågning og vurdering	17
Princip 9: Høje bevaringsværdier	18
Princip 10: Gennemførelse af driften	20
Ordliste	22
Bilag	29
Bilag A Tabel over relevante gældende love, forordninger og nationalt ratificerede internationale traktater og konventioner	29
Bilag B Pas-på-instruktioner	33
Bilag C Identifikation af kendt forekomst af truede arter og deres levesteder	34
Bilag D Beskyttelseszoner omkring redetræer	35
Bilag E Hjemmehørende træarter	36
Bilag F Oversigt over næringsrige og næringsfattige jorder	37
Bilag G Ramme for driftsplanen og overvågning	38
Bilag H Høje bevaringsværdier -Definition, identifikation og forvaltning/overvågning	40
Bilag I Pesticid brug	45

Introduktion

Forest Stewardship Council (FSC) er en international non-profit mærkningsordning til træ og papir. FSC hverken producerer eller sælger varer, men er en organisation, der ved en afbalancering af sociale, økonomiske og miljømæssige interesser udarbejder retningslinjer for bæredygtigt skovbrug og sporbarhed. Selve certificeringen af skovdriften/virksomheden udføres af certificeringsfirmaer, som igen er kontrolleret og godkendt af et uafhængigt organ, ASI.

Dette dokument er et udkast til den anden version af den danske FSC skovstandard og erstatter skovstandard fra 2004. Denne standard er målrettet ejere/forvaltere af danske skovejendomme eller ledere af en gruppe af skovejere/forvaltere, som sammen ønsker at opnå certificering under FSC's regler for gruppecertificering.

Denne standard gælder for alle danske skovtyper og størrelser af skovejendomme i Danmark. For yderligere information, supplerende vejledninger mm. henvises til FSC Danmarks hjemmeside www.fsc.dk

Revisionsprocessen

Den første version af FSC skovstandard har været brugt til certificering af danske skovejendomme siden 2004. Vigtige erfaringer i forhold til den tekniske auditering og effekten af standarden i skoven er søgt adresseret i den nye standard. Herudover blev en revision af FSCs internationale principper og kriterier for bæredygtig skovdrift godkendt i 2012. Den standard, der er i høring her, har derfor været under omfattende revision. Hele opbygningen af standarden er ændret, og kun enkelte af indikatorerne i standarden fra 2004 er fastholdt uden ændringer i ordlyd i den reviderede standard.

Denne reviderede standard er udarbejdet af en dansk arbejdsgruppe etableret i slutningen af 2012. Derudover er der sikret input fra et konsultativt forum, hvor alle interesserede har haft mulighed for at melde sig. Revisionen er faciliteret af FSC Danmark.

Den danske arbejdsgruppe er, som alle andre dele af FSC organisationen, opbygget efter et trekammerssystem og består af et økonomisk, et socialt og et miljøkammer.

Følgende organisationer er repræsenteret i arbejdsgruppen:

Organisation	Repræsentant
Økonomisk kammer	
Naturstyrelsen	Per Lynge Jensen
Hededanmark	Martin Briand Petersen
Privat skovejer	Niels Poul Dreyer
Danske Træindustrier (DTI)/Træ- og Møbel Industrien (TMI)	Mikkel Mørch
Miljøkammer	
Dansk Ornitologisk Forening	Henrik Wejdling
Danmarks Naturfredningsforening	Nora Skjernaa Hansen
Verdens Skove	Trine Skov Madsen (Jakob Ryding)
Socialt kammer	
BAT Kartellet	Flemming Grønsund/Sidse Buch
Danmarks Jægerforbund	Mads Flinterup
Danske Skoventreprenører	Claus D. Clemmesen
Facilitator fra FSC Danmark	Sofie Tind Nielsen

Tak til alle der har bidraget, herunder også til tidligere medlemmer af arbejdsgruppen Lea Holmberg (Naturstyrelsen), Mads Jakobsen (Naturstyrelsen), Kristian Kvist (Naturstyrelsen), Karsten Lund Platz (Dansk Jægerforbund), Christina Steenbeck (Danmarks Naturfredningsforening) og Camilla Vakgaard (BAT Kartellet), samt Ditlev Berner, der repræsenterede Dansk Skovforening i arbejdsgruppen de første 3 år indtil maj 2016.

For at sikre en mere ensartet implementering af FSCs ti internationale principper på nationalt niveau, har FSC udviklet såkaldte internationale generiske indikatorer. Disse indikatorer med supplerende bilag blev publiceret i juni 2015 og fungerer nu som udgangspunkt ved udvikling af nationale FSC skovstandarder. Den danske arbejdsgruppe har således vurderet hver enkelt af disse model-indikatorer og tilhørende bilags relevans i dansk kontekst. Herefter er den enkelte indikator enten oversat, tilpasset dansk kontekst, undladt, eller erstattet med en anden ny indikator eller bilag. Dette arbejde er sket med faglig argumentation for hver enkelt ændret indikator.

Arbejdsgruppens arbejde er konsensus-baseret. Det vil sige at alle indikatorer, bilag mm. er udviklet af arbejdsgruppen med konsensus, og økonomiske-, sociale- og miljøinteresser er derfor vægtet lige. Denne skovstandard er altså ikke

standard, der alene skal sikre naturbeskyttelse, gode arbejdsvilkår eller øget produktion, men skal i stedet være en lige vægtning af miljø-, sociale- og økonomiske interesser.

Opbygning af standarden og andre bemærkninger

Teksten på princip- og kriterie niveau (indikeret gennem nummereringen med et eller to cifre, eks. 1 og 1.1) er fastsat internationalt. Det er de nationale krav, til hvordan de internationale principper og kriterier efterleves, der er udviklet af den danske arbejdsgruppe og der er til konsultation. Disse identificeres ved tre cifre, eksempelvis 1.1.1.

Hvordan standardens krav sikres efterlevet, afhænger af skovejendommens størrelse, driftens intensitet og risikoen forbundet med driftsaktiviteter. Hvor der ikke refereres til dokumentation i indikatoren, er dokumentation ikke et krav, men da kan auditoren gennem dialog med skovejeren og/eller feltinspektion vurdere om indikatoren er efterlevet.

Ord med en stjerne (*) angiver, at ordet er defineret i ordlisten og der henvises hertil.

Denne standard er målrettet skovejeren eller gruppelederen og omfatter således det individ eller organisation, som er ansvarlig for driften, planlægningen og for tilsyn af handlinger i et skovområde. Det kan være individet eller den organisation, som har det juridiske ejerskab af et skovområde (stat, kommune, fond, industri eller privat), gruppeleder, skovadministrator eller forvalter, der er ansvarlig for at påvise overholdelse af de krav, som FSC-certificeringen er baseret på.

Det skal bemærkes, at det er skovejeren ansvar at sikre at standardens krav efterleves - også hvor arbejdet udføres af eksempelvis entreprenører og underentreprenører.

Arealer med juletræs- og pyntegrøntmonokulturer, der er under afvikling eller udgør mindre end 5% pct. af skovejendommens certificerede areal (jf. indikator 6.10.2), kan inkluderes under forudsætning af, at denne standards krav fremadrettet efterleves på arealet. Juletræer og pyntegrønt, der produceres på disse arealer, kan sælges med FSC-certificering. Juletræer og pyntegrønt kan ligeledes sælges med FSC-certificering, hvor de er produceret som et ikke-tømmer skovprodukt. Juletræer kan for eksempel være et resultat af tyndinger, toppe eller enkelt træer. Andre ikke-tømmer skovprodukter, der kan sælges med FSC-certificering, omfatter mos, ramsløg, mv.

Større arealer, der ønskes fastholdt med juletræs- og pyntegrøntmonokulturer, kan ikke inkluderes i det certificerede areal og udelades ved en eventuel certificering.

Denne standard kan løbende evalueres og opdateres. Den gennemgår en revision hvert 5. år for at tilpasse ny viden for eksempel i forhold til klimatilpasning eller på baggrund af tilbagemeldinger fra interessenter. FSC Danmark velkommer forslag til forbedringer til enhver tid.

Konsultationen og den videre proces

Dette udkast er i offentlig konsultation i 60 dage fra 14. december 2016 til 14. februar 2017.

Standarden opdateres herefter af arbejdsgruppen på baggrund af kommentarer modtaget, og sendes herefter igen i offentlig konsultation i yderligere 30 dage. Efter eventuelle yderligere tilpasninger/rettelser skal FSC Danmarks bestyrelse vedtage standarden i henhold til FSC Danmarks vedtægter.

Den endelige standard sendes til FSC International, som foretager en teknisk evaluering af standarden og processen, og herudfra sker den endelige godkendelse. Revideringen af den danske FSC skovstandard forventes afsluttet efteråret 2017.

Den reviderede standard træder i kraft tre måneder efter den er publiceret, det vil sige forventet årsskiftet 2017/2018. FSC certificerede skove vil da have 12 måneders indfasning af den reviderede standard.

Principper, kriterier og indikatorer

Princip 1:

Overholdelse af lovgivning

Skovejeren* skal overholde alle gældende love, forordninger og nationalt ratificerede* internationale traktater, konventioner og aftaler.	
1.1	Skovejeren* skal være en juridisk defineret enhed og kunne forevise en klar, dokumenteret og ubestridt lovpligtig registrering og skriftlig tilladelse fra den juridisk kompetente myndighed til at udøve specifikke aktiviteter.
1.1.1	Der forefindes dokumentation der påviser det juridiske ejerskab af skovejendommen. Her henvises for eksempel til skøde, tingbogen eller den Offentlige Informationsserver.
1.2	Skovejeren* skal kunne dokumentere skovejendommens* klart definerede juridiske status, herunder ejendomsret, brugsrettigheder og ejendommens fysiske afgrænsning.
1.2.1	Skovejeren* har juridiske dokumenter, der dokumenterer retten til forvaltning af skovejendommen i form af skøde, forvaltningskontrakt eller forpagtningsaftale.
1.2.2	Certificeringens arealmæssige udstrækning på skovejendommen* er markeret på kort.
1.3	Skovejeren* skal have ret til at drive virksomhed inden for skovejendommen* i overensstemmelse med skovejerens og skovejendommens juridiske status. Skovejeren skal endvidere opfylde de dermed forbundne juridiske forpligtelser i henhold til alle gældende nationale og lokale love*, bestemmelser og administrative krav. Skovejeren* skal kunne dokumentere, at de juridiske* rettigheder også dækker hugst/høst af produkter og/eller levering af økosystemtjenester* inden for skovejendommen*. Skovejeren* skal betale alle lovformelige afgifter og skatter forbundet med førnævnte rettigheder og forpligtelser.
1.3.1	Alle aktiviteter på Skovejendommen* udføres i overensstemmelse med gældende lovgivning*, bestemmelser og administrative krav (jf. bilag A).
1.3.2	Skovejeren* sikre at skatter og afgifter betales.
1.4	Skovejeren* skal udarbejde og træffe foranstaltninger og/eller samarbejde med myndighederne for at forhindre ulovlig brug af ressourcer og bosættelse samt anden uautoriseret brug af skovejendommen*.
1.4.1	Skovejeren* forebygger aktivt ulovlig hugst, ulovlig jagt, ulovligt fiskeri, ulovlig indsamling, ulovlig bosættelse og anden uautoriseret brug.
1.4.2	I tilfælde af uautoriseret brug sikre skovejeren at det ulovlige forhold bringes til ophør og hvis relevant informerer skovejeren relevante myndigheder og taget passende skridt for at forhindre den uautoriserede brug.
1.5	Skovejeren* skal overholde gældende national lovgivning, lokal og regional regulering, ratificerede* internationale konventioner og lovpligtige retningslinjer for transport og handel med skovprodukter inden for og fra skovejendommen* og/eller indtil første salgsled.
1.5.1	Lovgivning vedrørende transport og handel med skovprodukter afspejles i driftspraksis inden for og fra skovejendommen, så længe skovprodukterne er under skovejerens ejerskab. (J.f. bilag A, punkt 5 samt 6)
1.6	Skovejeren* skal identificere, forebygge og løse konflikter* der relaterer til almindelig lov eller sædvaneret*, og som kan løses rettidigt* ved almindeligt forlig. Dette ved at inddrage de berørte interessenter*.
1.6.1	Hvor der har været en klage eller konflikt i forhold til gældende lovgivning, forefindes en journal eller anden dokumentation, der inkluderer: 1. Skridt taget for at løse klagepunkter; 2. Resultater af alle klager, og 3. Igangværende sager og grunde til, hvorfor de ikke er løst.
1.6.2	I konfliktsituationer ophører de til konflikten relaterede aktiviteter på det pågældende areal, indtil konflikten* er løst, hvis denne: 1. relaterer til driften; 2. er af betydeligt omfang*; 3. har en betydelig varighed*, eller 4. involverer mange interessenter*.

1.7	Skovejeren* skal offentligt erklære, at man ikke tilbyder eller modtager bestikkelse i form af penge eller anden form for korruption og skal overholde eventuel lovgivning om bekæmpelse af korruption. I mangel af en sådan lovgivning skal skovejeren* tage andre passende forholdsregler mod korruption i forhold til driftsaktiviteternes omfang* og intensitet* samt risikoen* for korruption.
1.7.1	Skovejeren* erklærer i kraft af sin certificering, at bestikkelse eller anden form for korruption ikke accepteres.
1.8	Skovejeren* skal udvise engagement for også på lang sigt at overholde af FSC's principper* og kriterier* samt relaterede FSC-politikker og -standarder. En skriftlig erklæring herom skal være gratis tilgængeligt for offentligheden.
1.8.1	Målsætningen for driften, givet i driftsplanen* (jf. 7.1.2), specificerer en hensigt om bæredygtig og naturnær drift af skoven i overensstemmelse med FSC's principper* og kriterier* og relaterede standarder.

Princip 2: Arbejdstagernes rettigheder og ansættelsesvilkår

Skovejeren* skal opretholde og/eller forbedre arbejdstagernes sociale og økonomiske velfærd.	
2.1	Skovejeren* skal respektere* principperne* og rettighederne på arbejdspladsen som defineret i ILO-erklæringen om grundlæggende principper og rettigheder på arbejdspladsen (1998), baseret på de otte grundlæggende ILO-arbejdskonventioner.
2.1.1	Arbejdstagere* er ansat på gældende vilkår under dansk lovgivning, der sikrer, at ILO-kernekonventionerne (jvf. bilag A, pkt 3.5) efterleves.
2.1.2	Arbejdstagere* er omfattet af den for arbejdstageren relevante overenskomst eller ansat på overenskomstmæssige vilkår, dvs. at ansættelsesforholdene ikke må afvige fra overenskomsten. For skovarbejdere er det for eksempel Skovbrugsoverenskomsten indgået mellem Fagligt Fælles Forbund (3F) og Gartneri-, Land-, og Skovbrugets Arbejdsgivere (GLS-A). Et muligt kontrolpunkt for denne indikator er henvendelse til lokal fagforening eller medlemskab af anerkendt arbejdsgiverorganisation eller underskrevet tiltrædelsesoverenskomst.
2.1.3	For skovejendomme* med over 24 ansatte sikres ret til et samarbejdsudvalg i overensstemmelse med samarbejdsaftalen mellem Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger (SALA) og Landsorganisationen i Danmark (LO).
2.2	Skovejeren* skal fremme kønsligestilling* i forhold til beskæftigelse, uddannelsesmuligheder, tildeling af kontrakter, ansættelsesprocedurer* og driftsaktiviteter.
2.2.1	Skovejeren* efterlever gældende dansk lovgivning for ligestilling herunder ligelønsloven, ligebehandlingsloven og barselsloven.
2.3	Skovejeren* skal tage forholdsregler for at beskytte arbejdstagerne* imod erhvervsmæssige sikkerheds- og sundhedsrisici. Disse foranstaltninger skal opfylde eller overstige anbefalingerne fra ILO's kodeks for sikkerhed og sundhed for arbejde i skoven og stå i forhold til driftsaktiviteternes omfang* og intensitet* samt risikoen* forbundet hermed.
2.3.1	Der foreligger en opdateret arbejdspladsvurdering (APV), der beskytter arbejdstager* mod erhvervsmæssige sikkerheds- og sundhedsrisici.
2.3.2	Arbejdsgiver stiller personlige værnemidler til rådighed for arbejdstagerne i forbindelse med udførelsen af arbejdet og sikrer, at entreprenører benytter påkrævede værnemidler. Brug af dette udstyr håndhæves.
2.3.3	Overholdelse af sundheds- og sikkerhedsforanstaltninger, ulykkesrater og tabt tid på ulykker registreres, jf. lovgivningen. Dvs. ved 10 eller flere arbejdstagere foreligger dokumentation for den lovpligtige gennemførelse af arbejdsmiljøorganisationens opgaver og ved 1-9 arbejdstagere foreligger dokumentation for samarbejde om sundhed og sikkerhed samt registrering af ulykker og tabt arbejdstid.
2.3.4	Arbejdsmiljødrøftelse gennemføres årligt i.h.t lovgivningen. Udover den årlige gennemgang udføres en fokuseret gennemgang af politikker og foranstaltninger efter alle større hændelser eller ulykker.
2.3.5	Hvis partnerne i arbejdsmiljøorganisationen undtrykker ønske herom, involveres relevante eksterne rådgivere i sikkerhedsarbejdet (f.eks. Arbejdstilsynet).
2.4	Skovejeren* skal udbetale lønninger, der svarer til eller overstiger skovbruksindustriens minimumsstandards, andre overenskomster* eller indkomstniveauer* for skovbruksindustrien, hvor disse er højere end den lovpligtige mindsteløn. Hvor ingen af disse findes, skal Skovejeren* med inddragelse* af arbejdstagerne* udvikle mekanismer til fastsættelse af indkomstniveauer*.
2.4.1	Arbejdstagere* udbetales lønninger, der svarer til eller overstiger mindstelønnen iht. den for arbejdstageren relevante overenskomst. For skovarbejdere er det for eksempel skovbrugsoverenskomsten indgået mellem Fagligt Fælles Forbund (3F) og Gartneri-, Land-, og Skovbrugets Arbejdsgivere (GLS-A). I mindstelønnen indregnes værdien af arbejdsgiverens pensionsbidrag, samt øvrige pensionsgivende lønde.

2.5	Skovejeren* skal kunne vise, at arbejdstagerne* har en jobspecifik uddannelse og får vejledning, således at de kan gennemføre driftsaktiviteter iht. driftsplanen* og på en sikker og effektiv måde.
2.5.1	Arbejdstagere* besidder den for arbejdsopgaven relevante viden og information. Særligt skal skovarbejdere og maskinførere kunne efterleve pas-på-instruktionerne (jf. bilag B) og tage de nødvendige hensyn til kultur- og miljøværdier.
2.5.2	Alle driftsaktiviteter gennemføres i overensstemmelse med driftsplanen* og dansk lovgivning (jf. bilag A), på en sikker og effektiv måde.
2.6	Skovejeren* skal med inddragelse* af arbejdstagerne* indføre procedurer til problemløsning og rimelig* kompensation af arbejdstagere* i forbindelse med tab af eller skade på ejendele, erhvervssygdomme* eller arbejdsskader*, som de har pådraget sig mens de arbejder for skovejeren*. <i>Dette kriterium er i sikret ved overholdelse af overenskomst jf. 2.1.2 samt når loven om arbejdsskadesikring efterkommes og indikatorer herunder er derfor undladt.</i>

Princip 3:
Oprindelige* folks rettigheder

Skovejeren* skal identificere og respektere* oprindelige folks* juridiske* og hævdvundne rettigheder* til at besidde, anvende og forvalte jord, territorier* og ressourcer, der berøres af driftsaktiviteter.

Ifølge FN's definition er der ingen oprindelige folk i Danmark. Dette princip og de underliggende kriterier gælder derfor ikke for danske forhold.*

Princip 4:
Forholdet til lokalsamfundet

Skovejeren* skal bidrage til at fastholde eller styrke lokalsamfundenes sociale og økonomiske velfærd*.	
4.1	Skovejeren* skal identificere lokalsamfund* inden for skovejendommen*, samt lokalsamfund*, der berøres af driften. Skovejeren* skal derefter i samarbejde* med disse lokalsamfund* identificere deres besiddelsesret, adgangs- og brugsrettigheder til skovens ressourcer og økosystemtjenester, deres hævdvundne rettigheder samt juridiske rettigheder og forpligtelser, som gælder inden for skovejendommen*.
4.1.1	Skovejeren* er bekendt med tinglyste hævdvundne* besiddelses- og brugsrettigheder*.
4.2	Skovejeren* skal anerkende og respektere* lokalsamfundets* juridiske* og hævdvundne ret* til indflydelse på driften inden for eller i tilknytning til skovejendommen* i det omfang, det er nødvendigt for at beskytte deres rettigheder, ressourcer, områder og territorier. Lokalsamfundet* kan kun overdrage denne ret til en tredjepart, når der foreligger et frit, forudgående og informeret samtykke*.
4.2.1	Hævdvundne rettigheder respekteres.
4.2.2	Der er intet, der tyder på uløste uoverensstemmelser over hævdvundne besiddelses- og brugsrettigheder. Igangværende retssager er her undtaget, da de forventes varetaget af retssystemet.
4.2.3	Skovejeren* sikrer, at der iht. naturbeskyttelsesloven er adgang for offentligheden til skovens veje og stier og at misledende skildtning ikke forekommer.
4.3	Skovejeren* skal give rimelige* (i forhold til driftens omfang* og intensitet*) muligheder for beskæftigelse, uddannelse og andre ydelser til lokalsamfundet*, entreprenører og leverandører. <i>Det vurderes, at dette kriterium ikke er relevant i dansk kontekst, udover hvad der sikres ved indikator 4.4.1. Mht. beskæftigelse er udbudet af aktører er lille p.g.a. stor specialisering, og desuden er der ingen social forskel på at vælge lokale eller regionale tjenester.</i>
4.4	Gennem inddragelse* af lokalsamfundet* skal Skovejeren* gennemføre yderligere aktiviteter, der bidrager til lokalsamfundets sociale og økonomiske udvikling. Disse skal stå i forhold til driftens omfang*, intensitet* og socioøkonomiske effekt.
4.4.1	Skovejeren* bestræber sig på at tilgodese naboer og brugeres henvendelser med ønsker til brug af skoven til rekreative og undervisningsformål. Dette under hensyn til driftsformålene og økonomien.
4.5	Skovejeren* skal ved at inddrage* lokalsamfundet* identificere, undgå og mindske væsentlige negative sociale, miljømæssige og økonomiske konsekvenser af driften for de berørte samfund. Indsatsen skal stå i forhold til aktiviteterne og konsekvensernes omfang* og intensitet* samt risikoen* forbundet hermed.
4.5.1	Skovejeren* inddrager* naboer og brugere eventuelt via deres repræsentative organisationer i forbindelse med skovdriften, hvor deres brug af skoven kan være direkte påvirket af driftsaktiviteter. For store ejendomme kan dette være gennem brugerråd, men for mindre ejendomme kan jævnlig kontakt med brugere og naboer være tilstrækkelig. <i>[Arbejdsgruppen vil her gerne bede om input til hvordan der mere konkret kan størrelsesafgrænses på baggrund af kravet til inddragelse.]</i>
4.6	Skovejeren* skal gennem inddragelse* af lokalsamfundene indføre procedurer til problemløsning og rimelig* kompensering af lokalsamfund* og personer i forbindelse med negative konsekvenser af skovejerens* drift.
4.6.1	Skovejeren* identificerer, forebygger og løser konflikter* jf. indikator 1.6.2 og 4.5.1.
4.7	Skovejeren* skal* gennem inddragelse* af lokalsamfundet* identificere steder af særlig kulturel, naturmæssig, økonomisk, religiøs eller spirituel betydning, som disse lokalsamfund* har juridiske* eller hævdvundne rettigheder* til. Disse steder skal anerkendes af skovejeren*, og deres forvaltning og/eller beskyttelse* skal aftales med disse lokalsamfund*. <i>Dette kriterium vurderes i dansk kontekst at være adresseret af princip 9, der sikrer at områder med høje natur og kulturelle værdier identificeres og bevares, derudover sikrer kriterium 4.2 også at hævdvundne rettigheder respekteres og kriterium 4.5 at lokalsamfundets brug skal respekteres.</i>

4.8	Skovejeren skal værne om lokalsamfundet* og beskytte og udnytte deres traditionelle viden* og kompensere lokalsamfundet* for udnyttelsen af denne viden og deres intellektuelle ejendomsret*. <i>En bindende aftale som pr. kriterium 3.3 * skal indgås mellem skovejeren* gennem frit, forudgående og informeret samtykke med lokalsamfundet* før udnyttelse finder sted, og skal være i overensstemmelse med beskyttelsen af intellektuel ejendomsret.</i> <i>Retten til intellektuel ejendom er beskyttet ved lov i Danmark. Dette kriterium vurderes derfor ikke at være relevant i dansk kontekst og kriteriet adresseres derfor ikke af indikatorer i denne standard.</i>
-----	---

Princip 5:
Skovens goder

Skovejeren* skal forvalte skovejendommens* mange produkter og tjenester på en effektiv måde for at sikre eller styrke den økonomiske bæredygtighed og de miljømæssige og sociale fordele.	
5.1	Skovejeren* skal identificere, producere eller muliggøre produktion af forskelligartede goder og/eller produkter med udgangspunkt i de ressourcer og økosystemtjenester*, som eksisterer inden for skovejendommen*. Formålet skal være at styrke og diversificere den lokale økonomi i forhold til driftens omfang* og intensitet*. <i>Det vurderes, at dette kriterium ikke er relevant i dansk kontekst, idet den lokale økonomi ikke i væsentlig grad er afhængig af skovens produkter og tjenester.</i>
5.2	Skovejeren* skal så vidt muligt tilrettelægge driften af skovejendommen*, således at produktionen og tjenesterne kan opretholdes og ikke påvirker det langsigtede dyrkningspotentiale.
5.2.1	Det sikres, at hugstmængden ikke overskrider et bæredygtigt niveau*. Planhugsten*, jf. driftsplanen*, samt fastsættelse af evt. måldiameter og omdriftsalder er baseret på et konservativt og veldokumenteret estimat, der tager udgangspunkt i en opdateret vedmasseopgørelse samt vurdering af tilvækst og mulig hugst. Der korrigeres løbende for naturgivne forstyrrelser* såsom stormfald, brand, insektangreb og sygdomme og bevarelse af økosystemets funktioner*.
5.2.2	Minimumdiameter eller omdriftsalder er fastsat for hver træart for at sikre, at hugsten sker, når træer som minimum har nået en økonomisk set optimal størrelse. Fældning af træer kan dog finde sted i forbindelse med tyndingshugst uanset måldiameteren
5.2.3	Den faktiske hugst af træprodukter er begregnet og beregningerne kan dokumenteres (f.eks. via fakturaer med angivne mængder). Over 10 år overstiger denne ikke planhugsten* jf. 5.2.1 med mere end 15 % (samlet set over 10 år). Dog med undtagelse i forbindelse med større naturgivne forstyrrelser*.
5.2.4	Udnyttelse af ikke-tømmer skovprodukter*, så som mos, urter, frø, juletræer, klippegrønt og vildt, osv. dokumenteres (f.eks. via fakturaer med angivne mængder) og overskrider ikke et bæredygtigt niveau*.
5.2.5	I skovdriften benyttes en variation af træarter, som egner sig til de specifikke skovdyrkningsmæssige betingelser, og der sikres produkter af høj kvalitet.
5.3	Skovejeren* skal kunne påvise, at driftsplanen* omfatter den positive og negative effekt driften må have på omgivelserne. <i>Det vurderes, at dette kriterium ikke er relevant i dansk kontekst, udover hvad der adresseres med indikatorer under princip 4 og 6.</i>
5.4	Skovejeren* skal, om muligt og i forhold til omfang*, intensitet* og risiko* ved driften anvende lokal forarbejdning, lokale tjenester og sikre lokal værdiskabelse. Hvis disse ikke er til rådighed lokalt, skal Skovejeren* gøre et rimeligt forsøg på at hjælpe med at etablere disse tjenester. <i>Det vurderes, at dette kriterium ikke er relevant i dansk kontekst, idet udbudet af aktører er lille p.g.a. stor specialisering. Herudover er der ingen social forskel på at vælge lokale eller regionale tjenester.</i>
5.5	Skovejeren* skal via planlægning og omkostninger kunne demonstrere langsigtet* økonomisk bæredygtighed*. Dette skal stå i forhold til driftens omfang* og intensitet* samt risici* ved driften.
5.5.1	Ved uforudsete hændelser vurderes den økonomiske konsekvens af hændelsen med henblik på at overholde denne standard og at sikre langsigtet* økonomisk bæredygtighed*. Dette sikres ved revision og opdatering af driftsplanen jf. indikator 7.4.1.

Princip 6:
Miljøværdier og påvirkning

Skovejeren* skal vedligeholde, bevare og/eller genoprette skovejendommens* økosystemtjenester* og miljøværdier* og undgå, genoprette eller afbøde negative miljøpåvirkninger*.

6.1	Skovejeren* skal vurdere miljøværdier* inden for og uden for skovejendommen*, som potentielt påvirkes af driftsaktiviteterne. Vurderingens detaljeringsgrad, omfang og hyppighed skal stå i forhold til driftens omfang*, intensitet* og risici*. Den skal også danne tilstrækkeligt grundlag for at træffe beslutninger om naturpleje og miljøbeskyttelse samt for at identificere og overvåge driftens eventuelle negative konsekvenser. <i>Det vurderes, at miljøværdier*, der i dansk kontekst er særligt relevante ift. påvirkning af driftsaktiviteterne, er vandressourcen, biodiversiteten og jord. Da identifikation, vurdering og beskyttelse af disse er tilstrækkeligt adresseret af andre indikatorer i denne standard, undlades indikatorer under dette kriterium.</i> <i>Vandressourcen er vurderet vigtig og er derfor bl.a. adresseret specifikt for overfladevand ved kriterium 6.7 og grundvand ved identifikation af boringsnære beskyttelsesområder, som af høj bevaringsværdi (princip 9). Herudover beskyttes vandressourcerne ved at brug af pesticider (kriterium 10.7) og gødning (kriterium 10.6) som udgangspunkt ikke er tilladt.</i> <i>Skovens biologiske mangfoldighed, biodiversiteten, er ligeledes vurderet vigtig og beskyttes ved flere kriterier. Med kriterium 6.4 sikres specifikt sjældne og truede arter, Med kriterium 6.5 udpeges minimum 10 % af det certificerede areal til bevaring og fremme af biodiversitet, og med kriterium 6.6 sikres den fortsatte eksistens af naturligt forekommende arter.</i> <i>Jord som miljøværdi sikres bl.a. ved opretholdelse af et permanent skovdække (indikator 10.5.2), og ved krav til infrastruktur, transport og drift (kriterium 10.10).</i>
6.2	Inden Skovejeren* påbegynder en aktivitet, som kan forstyrre et område, skal skovejeren identificere og vurdere driftens potentielle konsekvenser for de kendte miljøværdier*. Såvel omfang* som intensitet* og risikoen* ved de mulige konsekvenser skal vurderes. <i>Det vurderes at miljøværdier*, der i dansk kontekst er særligt relevante ift. påvirkning af driftsaktiviteterne, er vandressourcen, biodiversiteten og jord. Da identifikation, vurdering og beskyttelse af disse er tilstrækkeligt adresseret af andre indikatorer i denne standard, undlades indikatorer under dette kriterium.</i>
6.3	Skovejeren* skal identificere og gennemføre effektive tiltag for at undgå, at driften påvirker miljøværdierne* negativt. Hvis driften har negative konsekvenser for miljøværdierne, skal disse afbødes og afhjælpes i forhold til deres omfang* og intensitet* samt risici* forbundet med dem*. <i>Identifikation og krav om gennemførelse af effektive tiltag for at undgå, at driften påvirker vandressourcen, biodiversiteten og jord negativt er tilstrækkeligt adresseret af andre indikatorer i denne standard. For de relevante kriterier, se henvisning under kriterium 6.1.</i>
6.3.1	Hvor det ikke er lykkedes at undgå negative påvirkninger af miljøværdier*, afbødes de negative påvirkninger, og yderligere skader forhindres, og miljøværdier* genoprettes.
6.4	Skovejeren* skal beskytte truede* og sjældne* arter samt deres levesteder* inden for skovejendommen*. Dette skal ske gennem beskyttede områder* og økologisk sammenhæng* og /eller via andre direkte tiltag for at sikre deres overlevelse og levedygtighed. Disse foranstaltninger skal stå i forhold til driftens omfang* og intensitet* samt risici* ved driften. Der skal samtidig tages højde for de truede* arters bevarelsesstatus og økologiske krav. Skovejeren* skal endvidere tage hensyn til arternes geografiske udbredelse og økologiske krav uden for skovejendommen*, når der træffes beslutning om beskyttelsestiltag inden for skovejendommen*.
6.4.1	Skovejeren* har aktivt søgt information om forekomst af truede* og sjældne* arter og deres levesteder* på ejendommen og eventuelt konsulteret relevante eksperter og organisationer jf. bilag C.
6.4.2	Kendte forekomster af truede* og sjældne* arter og deres levesteder* er noteret på kort og/eller listes med angivelse af lokalisering.
6.4.3	Driftsaktiviteter og andre aktiviteter planlægges og gennemføres så negative påvirkninger af truede* og sjældne* arter forebygges. For eksempel udstyres maskinføreren /entreprenør / skovarbejder forud for driftsoperationer med relevant information vedr. forekomst af sjældne* og truede* arters levesteder (jf. også bilag B) og forstyrrende udendørsaktiviteter ledes, i det omfang det er relevant, uden om kendte sjældne* og truede* arters levesteder.

6.4.4	Skovejeren* overholder lovgivningens bestemmelser om redetræsbeskyttelse for fugle og flagermus og undlader i yngletiden skovbrugsmæssige aktiviteter indenfor de beskyttelseszoner omkring kendte redesteder for fuglearter, der er opført i bilag D. <i>[Arbejdsgruppen inviterer til input til beskyttelseszonerne givet i bilag D.]</i>
6.4.5	Udenfor yngletiden undlader skovejeren at fritstille redetræerne for de fem særligt følsomme arter opført øverst i bilag D, således at reden fortsat er beskyttet mod indsyn og mod at vælte, og for de hulrugende arter bevares træerne.
6.5	Skovejeren* skal identificere og beskytte områder, som er repræsentative* for hjemmehørende økosystemer*, og/eller genoprette dem til mere naturlige forhold*. Hvis der ikke findes repræsentative*områder, eller disse er utilstrækkelige, skal skovejeren* genoprette en del af skovejendommen* til mere naturlige forhold*. Størrelsen af disse områder og tiltag til at beskytte eller genoprette dem – herunder inden for plantager – skal stå i forhold til deres beskyttelsesstatus og værdien af økosystemerne* på landskabsniveau* samt driftens omfang* og intensitet* samt risici* ved driften.
6.5.1	Minimum 10 % af det certificerede areal er udpeget til bevaring og fremme af biodiversitet. Arealen kan udgøres af skovbevoksede naturtyper, der forvaltes som urørt skov*, eller lysåbne naturtyper, der opretholdes. Dog skal minimum 5 % af det skovbevoksede areal indgå i arealet til biodiversitetsformål. Udpegningen er sket på baggrund af en vurdering af, hvor der findes værdifuld biodiversitet eller kan skabes de mest gunstige forhold til fremme af biodiversitet. Arealerne udpeges med udgangspunkt i: 1. Allerede udpegede områder af høj bevaringsværdig (jf. princip 9), dvs. områder beskyttet ved lov (Natura2000-naturtyper, naturbeskyttelseslovens § 3 arealer, bevaringsværdige egekrat samt skovbryn beskyttet i henhold til skovloven), registreret naturmæssigt særligt værdifuld skov (jf. skovloven § 25) og andre nøglebiotoper. 2. Små åbne beskyttede arealer så som heder, enge og overdrev (skovlovens § 28). 3. Arealer, hvor der genskabes vådområder. 4. Arealer, hvor der er genskabt, genskabes eller udvides lysåbne naturtyper. Arealer med nyetablering af skovbryn. 5. Områder med bl.a. høj andel af gamle træer og dødt ved, en variation i træaldre, træarter og strukturer, uforstyrret jordbund og genetisk oprindelige bevoksninger. 6. Muligheden for udvidelse af arealer med høj naturværdi på egne eller naboarealer.
6.5.2	De udpegede 10 % af det certificerede areal (jf. 6.5.1) til bevaring og fremme af biodiversitet forvaltes med henblik på at sikre eller skabe gunstige forhold for sjældne* eller truede* arter. I forbindelse med omlægning til urørt skov* kan det gavne biodiversiteten at skabe mere lys og variation i en bevoksning gennem en forberedende hugst. Den kan i princippet bestå af 0-100 % hugst af vedmassen på et konkret areal. Driftsplanen skal i så fald beskrive de konkrete biodiversitetsformål med hugsten. Under forudsætning af, at hugsten ikke udgør en væsentlig risiko for den langsigtede overlevelse af kendte forekomster af sjældne og truede arter i området, kan op til 25% af den stående vedmasse, målt på bevoksningsniveau, dog fjernes fra de skovbevoksede naturtyper uden at dette begrundes med konkrete biodiversitetsformål. Forberedende hugst er afgrænset til 5 år fra certificeringstidspunktet. <i>[Denne formulering er ikke et endeligt udkast og arbejdsgruppen vil her gerne bede om input til hvordan den kan formuleres.]</i>
6.6	Skovejeren* skal effektivt sikre den fortsatte eksistens af naturligt forekommende arter og provenienser* samt forhindre tab af biodiversitet*. Dette skal især ske gennem forvaltning af levesteder* inden for skovejendommen*. Skovejeren* skal kunne dokumentere, at der er effektive procedurer, som sikrer god forvaltning og styring af jagt, fiskeri, fældefangst og indsamling.
6.6.1	Driften skal sikre, at nøgleelementer*, rævegrave og grævlingegrave bevares. Undtaget er løvtræer over 70 cm i diameter i brysthøjde samt liggende vindfælder (jf. dog 6.6.3 og 6.6.5).
6.6.2	Der skal udpeges min. 5 livstræer* pr. ha i produktionsskoven til naturligt henfald og død. Udpegningen af træerne kan ske enten i forbindelse med skærmforyngelse eller renafdrifter hvor de udpegede træer står tilbage, eller ved brug af en anden metode, der sikrer, at træer til naturligt henfald kan identificeres. Set over hele bevoksningen er placeringen valgfri. <i>[Arbejdsgruppen vil gerne bede om input til denne indikator og de to nedenstående indikatorer (6.6.3 og 6.6.4). Hensigten med disse indikatorer er at sikre dødt ved i skoven og specifikt ønskes input til vigtigheden af småt dødt ved og konkrete forslag til formuleringer.]</i>
6.6.3	Der skabes min. 3 højstubbe eller 3 skadede træer pr. ha i mellemaldrende bevoksninger. Placeringen i bevoksningen er valgfri.
6.6.4	Efter stormfald bevares akkumuleret mindst 3 stormfældede træer pr. hektar på det ramte areal.

6.6.5	Brede, stabile, lokalitetstilpassede og mangfoldige indre og ydre skovbryn er bevarede eller etableres i forbindelse med foryngelsen af skovkanten. Skovbrynet har mindst en bredde, der svarer til den maksimale træhøjde i skoven ved den optimale omdriftsalder. Der anvendes træ- og buskarter, som er hjemmehørende (jf. bilag E mht. træarter) for at sikre stabile og mangfoldige overgangszoner til de tilstødende åbne områder.
6.7	Skovejeren* skal beskytte eller genoprette naturlige vandløb, vådområder, bredområder og deres indbyrdes forbindelser. Skovejeren* skal undgå negative konsekvenser for vandkvalitet og -kvantitet og i givet fald afbøde og afhjælpe disse.
6.7.1	Naturlige vandløb, vådområder (Inklusiv mindre søer, moser og vandløb beskyttet af skovlovens § 28), bredområder og vandkvantitet og kvalitet beskyttes.
6.7.2	Naturlige vandløb, vådområder, bredområder, der hører til skoven og som er ændret gennem dræning eller andre indgreb, tilstræbes tilbageført under hensyntagen til de økonomiske konsekvenser, herunder nabobevoksningernes stabilitet, friluftslivet samt hensyn til lovgivningsmæssige forpligtigelser. En fremgang i disse naturtypers areal ses, for eksempel ved feltinspektion og en vurdering af naturtypens udvikling, hvis potentialet findes, inden for hver femårs periode. <i>[Arbejdsgruppen vil her gerne bede om input til hvordan der mere konkret kan sikres en fremgang i disse naturtypers areal, hvis potentialet findes.]</i>
6.7.3	Ny dræning etableres ikke, med mindre skovejeren er forpligtet til etableringen i henhold til vandløbsloven. Eksisterende drænrør og drængrøfter kan ved behov vedligeholdes til maksimum tidligere dybde for at opretholde økonomisk vigtige bevoksninger i deres resterende omdriftstid eller for at sikre lovmæssige forpligtigelser. Nye kulturer tilpasses skovens naturlige, fremtidige hydrologi.
6.8	Skovejeren* skal forvalte skovejendommens* landskab med henblik på at bevare og/eller genoprette en varierende mosaik af arter, størrelser, aldre, arealmæssig udbredelse og foryngelsesperioder, som passer til de regionale landskabsværdier*. Samtidig skal forvaltningen styrke den miljømæssige og økonomiske robusthed*.
6.8.1	Skovejendommen* forvaltes, så der bevares og/eller genoprettes* en varieret skov mht. træarter, træalder, tæthed og fugtighed, som tilpasset landskabet.
6.9	Skovejeren* må ikke omlægge naturlig skov* til plantager*. Ligeledes må skovejeren ikke omlægge hverken naturlig skov eller plantager til ikke-skovarealer. Skov* omlægges heller ikke med mindre denne omlægning: a) påvirker en meget begrænset del* af skovejendommens* areal, og b) sikrer klare, væsentlige og langsigtede fordele for biodiversiteten, som ellers ikke ville være opnået, og c) ikke skader eller truer høje bevaringsværdier* direkte eller indirekte.
6.9.1	Der sker ingen omlægning af naturlig skov* til plantager*. Skov omlægges heller ikke til ikke-skovarealer. Dette med mindre denne omlægning: a) påvirker en meget begrænset del* af skovejendommens* areal, og b) sikrer klare, væsentlige og langsigtede fordele for biodiversiteten, som ellers ikke ville være opnået ¹ , og c) ikke skader eller truer høje bevaringsværdier* direkte eller indirekte.
6.10	Hvis en skovejendom* omfatter plantager*, som blev etableret på arealer omlagt fra naturlig skov* efter november 1994, kan den ikke certificeres, medmindre: a) der foreligger klare og tilstrækkelige beviser for, at skovejeren* ikke var direkte eller indirekte ansvarlig for denne omlægning, eller b) omlægningen påvirkede en meget begrænset del* af skovejendommens* areal og samtidig sikre klare, væsentlige og langsigtede fordele for biodiversiteten inden for skovejendommen*, som ellers ikke ville være opnået.
6.10.1	Det certificerede areal omfatter ikke plantager*, som der er klar og entydig dokumentation, for er etableret på arealer omlagt fra naturlig skov* efter november 1994, medmindre: a) Der foreligger klare og tilstrækkelige beviser for, at skovejeren* ikke var direkte eller indirekte ansvarlig for denne omlægning, eller b) Det areal, der siden 1994 er omlagt fra naturlig skov* til plantage*, udgør mindre end 5 pct. af skovejendommens* certificerede areal.

1 For eksempel anlæg af lysåbne naturarealer som hede, enge og moser. Jf. også skovloven der kræver at skovlysninger må etableres på maksimalt 10 % af skovarealet ud over de lysninger, som fandtes i 2004.

Princip 7:
Driftsplanlægning

Skovejeren* skal have en driftsplan*, der afspejler skovejerens politikker og målsætninger. Planen skal stå i forhold til driftens omfang* og intensitet* samt risikoen* forbundet hermed. Driftsplanen skal holdes opdateret med information fra monitoreringen, således at der sikres en fleksibel drift, som løbende kan tilpasses de faktiske forhold. Dokumentation omkring planlægning og procedurer skal være tilstrækkelig til at kunne vejlede personale, informere berørte interessenter* og begrunde driftsmæssige beslutninger.	
<i>[Arbejdsgruppen inviterer til input til bilag G og her særligt overvågingskravene og hyppighed og krav til små-skove.]</i>	
7.1	Skovejeren* skal fastlægge en hensigt (visioner og værdier) samt miljøvenlige, socialt gavnlige og økonomisk bæredygtige målsætninger for driften. Hensigten og målsætningerne skal stå i forhold til driftens omfang* og intensitet* samt risici driften*. Driftsplanen* skal indeholde et sammendrag af disse hensigter og målsætninger*. Sammendraget skal gøres offentligt tilgængeligt.
7.1.1	Specifikke, operationelle delmål*, der tilsammen adresserer kravene i denne standard er klart beskrevet og tager højde for driftens omfang* og intensitet* samt risici forbundet med driften* (Se i øvrigt 7.3).
7.1.2	Jf. 1.8.1. specificeres målsætningen for driften i en driftsplan*. . For ejendomme over 1000 ha er et sammendrag eller alternativt hele driftsplanen gjort offentligt tilgængelig, for eksempel via ejendommens hjemmeside. For mindre ejendomme kræves dette kun tilgængeligt på anmodning og mod betaling for de faktiske omkostninger ved reproduktion og håndtering (Se i øvrigt 7.5).
7.2	Skovejeren* skal implementere en driftsplan* for skovejendommen*, der er i fuld overensstemmelse med de politikker og målsætninger*, der er fastlagt i kriterium* 7.1. Driftsplanen* skal beskrive de naturressourcer, der findes på skovejendommen*, og forklare, hvordan planen vil opfylde kravene til FSC-certificering. Driftsplanen* skal omfatte planlægning af skovdriften og opfyldelsen af sociale krav i forhold til de planlagte aktiviteter omfang* og intensitet* samt risici* forbundet med driften.
7.2.1	Driftsplanen inkluderer en handleplan og beskriver virkemidler til at nå driftsmålene,* jf. bilag G.
7.3	Driftsplanen* skal omfatte kontrollerbare mål*, som kan bruges til at vurdere fremdrift i forhold til de fastsatte driftsmål*.
7.3.1	Delmålene* er kontrollerbare, og det er defineret, hvor ofte de vurderes, således at fremskridtene for hvert delmål* kan overvåges.
7.4	Skovejeren* skal jævnligt opdatere og revidere dokumentation relateret til driftsplan og procedure med inddragelse af resultaterne af overvågning, og evaluering, interessentinddragelse* og ny faglig/tekniskviden. Revisionen skal samtidig sikre, at skovejeren* reagerer på skiftende miljømæssige, samfundsmæssige og økonomiske forhold.
7.4.1	Driftsplanen* revideres og opdateres i overensstemmelse med bilag G, for at indarbejde eventuelle: 1. Overvågningsresultater, herunder resultater af certificerings-revisioner; 2. Evalueringsresultater; 3. Resultaterne af interessentinddragelse*; 4. Ny videnskabelig og teknisk information, og 5. Ændring af miljømæssige, sociale eller økonomiske forhold
7.5	Skovejeren* skal gøre et sammendrag af driftsplanen* gratis offentligt tilgængeligt*. Endvidere skal hele driftsplanen* (med undtagelse af fortrolige oplysninger) stilles til rådighed for berørte interessenter* efter anmodning og mod betaling af produktions- og håndteringsomkostninger.
7.5.1	Et sammendrag af driftsplanen* eller alternativt hele driftsplanen er gratis offentligt tilgængelig på anmodning, for eksempel via hjemmeside eller ved henvendelse til skovejer*. Sammendraget er i et format, der er klart forståeligt for interessenter* og inkluderer kort. Fortrolig information* kan undlades, herunder også forekomst af sjældne* og truede* arter.
7.5.2	Dele af driftsplanen* er tilgængelig for berørte interessenter* på anmodning mod betaling for de faktiske omkostninger ved reproduktion og håndtering. Fortrolige oplysninger kan undlades, herunder forekomst af sjældne* og truede* arter, hvor dette truer arterne.
7.6	Afhængigt af driftens omfang*, intensitet* og risiko* skal skovejeren* inddrage berørte interessenter* i sin driftsplanlægning og overvågning på en proaktiv og gennemskuelig måde. Endvidere skal skovejeren på anmodning inddrage andre interessenter.
7.6.1	Hvor driften har et omfang* eller en intensitet*, så der er væsentlig risiko for, at naboer og brugere kan påvirkes negativt, inddrages* de i driftsplanlægning. Ejendomme på over 1000 ha kan for eksempel konsultere et brugerråd. For mindre ejendomme inddrages* interessenter* på anmodning fra den givne interessent.

Princip 8:
Overvågning og vurdering

Skovejeren* skal kunne dokumentere, at der finder en overvågning og evaluering sted af fremdriften i forhold til at nå driftsmålene*, samt af driftens konsekvenser og skovejendommens* forhold. Indsatsen skal stå i forhold til driftens omfang* og intensitet* samt risici* ved driften. Formålet er at implementere en fleksibel drift*.	
<i>[Arbejdsgruppen inviterer til input til bilag G og her særligt overvågningskravene og hyppighed og krav til små-skove.]</i>	
8.1	Skovejeren* skal overvåge, at driftsplanen* følges, herunder overvåge implementering af dens politikker og mål*, fremdriften i de planlagte aktiviteter og opnåelsen af de kontrollerbare mål*.
8.1.1	En gang årligt, for eksempel i forbindelse med med audit eller snak med gruppeleder, vurderes det, om driftsplanen* følges (jf. bilag G).
8.1.2	Når entreprenører, skovarbejdere eller maskinførere udfører driftsaktiviteter, sikrer skovejeren, at de er informeret om og overholder kravene i denne standard. (jf. herunder bilag B.)
8.2	Skovejeren* skal overvåge og evaluere de miljømæssige og sociale konsekvenser af de aktiviteter, der gennemføres inden for skovejendommen*, og ændringer i dens miljøtilstand.
8.2.1	Sociale- og miljømæssige konsekvenser af driftsaktiviteterne overvåges i overensstemmelse med bilag G.
8.2.2	Ændringer i de miljømæssige tilstande overvåges i overensstemmelse med bilag G.
8.3	Skovejeren* skal analysere resultaterne af overvågning* og evaluering. Analysens resultater skal anvendes i den videre driftsplanlægning.
8.3.1	Overvågning og evalueringsresultater analyseres, og eventuelle ændringer i driftsaktiviteterne indarbejdes løbende og i den periodiske revision af driftsplanen* (jf. Bilag G).
8.3.2	Hvis overvågning og evalueringsresultater viser, at der ikke er overensstemmelse med kravene i denne standard, revideres driftsmål*, planlagte mål og/eller driftsaktiviteter (jf. bilag G).
8.4	Skovejeren* skal gøre et sammendrag af overvågningsresultaterne gratis tilgængeligt (med undtagelse af fortrolige oplysninger).
8.4.1	For ejendomme over 1000 ha er en sammenfatning af overvågningsresultaterne (i overensstemmelse med bilag G) gjort offentligt tilgængelig, for eksempel via ejendommens hjemmeside. Dog kan fortrolige oplysninger udelades. For ejendomme under 1000 ha bortfalder dette krav, men skovejeren kan ved anmodning vælge at gøre en sammenfatning tilgængelig mod betaling for de faktiske omkostninger ved reproduktion og håndtering.
8.5	Skovejeren* skal råde over og gennemføre et sporbarhedssystem, der står i forhold til driftens omfang* og intensitet* samt risici* ved driften. Systemet skal kunne dokumentere oprindelse og mængde for skovejendommens* forventede årlige produktion af produkter, der markedsføres som FSC-certificerede.
8.5.1	Såfremt skovejendommen har både certificerede og ikke certificerede arealer, er der implementeret et system for at spore og følge alle produkter, der markedsføres som FSC certificerede.
8.5.2	Salgsfakturaer opbevares i mindst fem år for alle produkter, der sælges som FSC certificerede. Fakturaerne indeholder som et minimum, følgende oplysninger: 1. Navn og adresse på køber; 2. Datoen for salg; 3. Artsnavne (handelsnavn og videnskabeligt navn); 4. Produkttype/sortiment 5. Volumen (eller mængde), der sælges; 6. FSC certificeringskode; og 7. FSC mærkningen "FSC 100 %" for produkter solgt som FSC certificerede.

Princip 9: Høje bevaringsværdier

Skovejeren* skal bevare og/eller fremme høje bevaringsværdier* inden for skovejendommen* ved at følge forsigtighedsprincippet*.											
9.1	Ved at inddrage* berørte interessenter* og gøre brug af tilgængelig information skal skovejeren* vurdere og registrere tilstedeværelsen af og status for nedenstående høje bevaringsværdier* inden for skovejendommen*. Dette skal stå i forhold til driftens* omfang* og intensitet* samt den risiko*, som driften udgør for bevaringsværdierne*. Endvidere skal indsatsen skaleres i forhold til sandsynligheden for, at høje bevaringsværdier er til stede: HCV 1 – Biodiversitet på artsniveau Områder med høj biodiversitet, herunder høj koncentration af endemiske* arter og sjældne eller truede arter, der har betydning på globalt, regionalt eller nationalt niveau. HCV 2 – Økosystemer på landskabsniveau og mosaikker af økosystemer <i>Ikke vurderet relevant i dansk kontekst.</i> Økosystemer (stor skala* og mosaikker af økosystemer), som har betydning på globalt, regionalt eller nationalt plan. Disse økosystemer skal indeholde levedygtige bestande af et flertal af de naturligt forekommende arter i naturlige distributions- og tæthedsmønstre. HCV 3 – Økosystemer* og levesteder* Sjældne eller truede økosystemer*, levesteder* eller refugier*. HCV 4 - Kritiske økosystemtjenester Basale og kritiske økosystemtjenester*, herunder beskyttelse af vandreservoirer og kontrol af erosion på sårbar jord og skrånninger. HCV 5 - Lokalsamfundenes behov <i>Ikke vurderet relevant i dansk kontekst.</i> Lokaliteter og ressourcer, der er grundlæggende for at opfylde lokalsamfundenes* eller oprindelige folks* basale behov (for levebrød, sundhed, ernæring, vand osv.), og som er blevet identificeret via dialog med disse samfund og/eller med oprindelige folk. HCV 6 - Kulturelle værdier Lokaliteter, ressourcer, levesteder og landskaber* af global eller national kulturel, arkæologisk, historisk betydning og/eller af vigtig kulturel, økologisk, økonomisk eller religiøs betydning for de traditionelle kulturer i lokalsamfundene eller hos oprindelige folk.										
9.1.1	På baggrund af bilag H er høje bevaringsværdier* på ejendommen identificeret, undersøgt og kortlagt. Disse værdier er i dansk kontekst defineret som følgende områder: <table border="1"> <thead> <tr> <th>Kategori</th><th>Definition</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Biodiversitet på artsniveau (HCV 1)</td><td>Leve/ynge/rasteområder for beskyttelseskrævende og rød-listede plante- og dyrearter.</td></tr> <tr> <td>Økosystemer* og levesteder* (HCV 3)</td><td>Natura2000-naturtyper, naturbeskyttelseslovens § 3 arealer, bevaringsværdige egekrat samt skovbryn beskyttet i henhold til skovloven, registreret naturmæssigt særligt værdifuld skov (jf. skovloven § 25) og andre nøglebiotoper.</td></tr> <tr> <td>Kritiske økosystemtjenester* (HCV 4)</td><td>Drikkevand og grundvand, specifikt boringsnære beskyttelsesområder.</td></tr> <tr> <td>Kulturelle værdier (HCV 6)</td><td>Områder med kulturel værdi, fortidsminder, sten- og jorddiger samt kulturarvsarealer og kulturmiljøer. Derudover også områder med anden kulturel værdi.</td></tr> </tbody> </table>	Kategori	Definition	Biodiversitet på artsniveau (HCV 1)	Leve/ynge/rasteområder for beskyttelseskrævende og rød-listede plante- og dyrearter.	Økosystemer* og levesteder* (HCV 3)	Natura2000-naturtyper, naturbeskyttelseslovens § 3 arealer, bevaringsværdige egekrat samt skovbryn beskyttet i henhold til skovloven, registreret naturmæssigt særligt værdifuld skov (jf. skovloven § 25) og andre nøglebiotoper.	Kritiske økosystemtjenester* (HCV 4)	Drikkevand og grundvand, specifikt boringsnære beskyttelsesområder.	Kulturelle værdier (HCV 6)	Områder med kulturel værdi, fortidsminder, sten- og jorddiger samt kulturarvsarealer og kulturmiljøer. Derudover også områder med anden kulturel værdi.
Kategori	Definition										
Biodiversitet på artsniveau (HCV 1)	Leve/ynge/rasteområder for beskyttelseskrævende og rød-listede plante- og dyrearter.										
Økosystemer* og levesteder* (HCV 3)	Natura2000-naturtyper, naturbeskyttelseslovens § 3 arealer, bevaringsværdige egekrat samt skovbryn beskyttet i henhold til skovloven, registreret naturmæssigt særligt værdifuld skov (jf. skovloven § 25) og andre nøglebiotoper.										
Kritiske økosystemtjenester* (HCV 4)	Drikkevand og grundvand, specifikt boringsnære beskyttelsesområder.										
Kulturelle værdier (HCV 6)	Områder med kulturel værdi, fortidsminder, sten- og jorddiger samt kulturarvsarealer og kulturmiljøer. Derudover også områder med anden kulturel værdi.										
9.1.2	Interessenter*, der påvirkes og er interesserede i de høje bevaringsværdier*, har været involveret* i identifikationen og analysen af høje bevaringsværdier*, som beskrevet i bilag H.										
9.2	Skovejeren* skal inddrage* berørte interessenter* og eksperter i udviklingen af effektive strategier for at bevare og/eller fremme de identificerede høje bevaringsværdier.										
9.2.1	Trusler mod høje bevaringsværdier identificeres som beskrevet i bilag H.										
9.2.2	Der tages i driften hensyn til de høje bevaringsværdier* således at de bevares og/eller fremmes (jf. bilag H).										
9.2.3	I henhold til bilag H inddrages* interessenter*. Ligeledes bidrager lokale og nationale eksperter til identifikationen af høje bevaringsværdier* og udviklingen af driftsplanen* og tiltag for at bevare og/eller fremme disse, hvis de er til stede.										

9.3	Skovejeren* skal gennemføre strategier og tiltag, der bevarer og/eller fremmer de identificerede høje bevaringsværdier. Indsatsen skal følge forsigtighedsprincippet* og stå i forhold til driftens omfang* og intensitet* samt risici* ved driften.
9.3.1	Driftstiltag følger forsigtighedsprincippet*, så det sikres, at høje bevaringsværdier* bevares og/eller fremmes.
9.3.2	Aktiviteter, der skader høje bevaringsværdier*, stoppes øjeblikkeligt, når de identificeres, og tiltag implementeres til at udbedre skaderne og beskytte de høje bevaringsværdier*.
9.4	Skovejeren* skal kunne dokumentere, at der finder en regelmæssig overvågning sted for at vurdere tilstandsændringer i de høje bevaringsværdier*. Skovejeren* skal endvidere tilpasse sine driftsstrategier for at sikre en effektiv beskyttelse. Overvågningen skal stå i forhold til driftens omfang*, intensitet* og risici* og ske under inddragelse af berørte interessenter* og eksperter.
9.4.1	Skovejeren* gennemfører overvågning (jf. bilag G) af de identificerede høje bevaringsværdier* iht. 1. Implementeringen af driftsplanen, 2. Status af de høje bevaringsværdier* og 3. Effektiviteten af tiltag i driftsplanen til at bevare og/eller fremme de høje bevaringsværdier.
9.4.2	Relevante interessenter* samt eksperter inddrages* i overvågning af de høje bevaringsværdier*.
9.4.3	Overvågningens omfang og frekvens er tilrettelagt, så denne kan identificere status og ændringer i tilstanden af de høje bevaringsværdier* (jf. bilag G).
9.4.4	Driftsplanen tilpasses, hvor overvågning eller anden ny information viser, at den er utilstrækkelig til at beskytte, bevare og/eller fremme de høje bevaringsværdier*.

Princip 10:
Gennemførelse af driften

Driftsaktiviteter, der udføres af eller for skovejeren* på skovejendommen*, skal vælges og gennemføres i henhold til skovejerens* økonomiske, miljømæssige og sociale politikker og målsætninger* og i overensstemmelse med FSC's principper* og kriterier*.	
10.1	Skovejeren* skal efter hugst og i henhold til driftsplanen* genskabe en bevoksning, der ikke er forringet i forhold til den tidligere bevoksning, eller genskabe et mere naturligt skovdække. Det skal ske ved hjælp af naturlig eller kunstig foryngelse og inden for en acceptabel tidsramme.
10.1.1	Ved foryngelse skal skovejeren* sikre, at der etableres en bevoksning, der på lang sigt giver et bedre udgangspunkt for udvikling af naturværdier og stabilitet end den gamle bevoksning i form af mere naturlig* skov.
10.1.2	Selvforryngelse tilstræbes, men en traditionel kulturetablering kan anvendes, hvor arealforholdene eller bevoksningens tilstand ikke er egnet til selvforryngelse, eller hvor konvertering til naturlig skov* kræver et træartsskift.
10.2	Skovejeren* skal ved foryngelse bruge arter, der lokalitetstilpassede og egnede til at opfylde driftsmålene*. Skovejeren* skal anvende hjemmehørende arter* og lokale provenienser* til foryngelsen, medmindre der er en klar og overbevisende begrundelse for at vælge andre arter.
10.2.1	Skovejendommens skovbevoksede areal med hjemmehørende træarter (jf. Bilag E) opretholdes som minimum. Hvor arealandelen er mindre end 25% og 65% hjemmehørende træarter på hhv. næringsfattige og næringsrige jorder (jf. kort i bilag F), skal skovejeren i forbindelse med forryngelser sikre, at der sker en fremgang i arealandelen af hjemmehørende træarter. Procentsatserne opgøres på baggrund af træarternes registrerede indblandingsprocenter. Dette betyder dog ikke, at man udelukkende skal plante hjemmehørende arter, men snarere at man via sine forryngelser skal sikre, at området med hjemmehørende arter gradvist bliver større med sigte mod at komme op på hhv. 25% eller 65%.
10.2.2	Ikke-hjemmehørende træarter (jf. bilag E) anvendes kun, hvor de ikke truer miljøværdier* og er lokalitetstilpassede. Følgende arealer omlægges aldrig til ikke-hjemmehørende arter: 1. Bevoksninger med en alder, der væsentligt overstiger normal omdriftsalder for arten og/eller 2. Arealer udpeget til bevaring og fremme af biodiversitet (jf. kriterium 6.5) samt 3. Arealer med hjemmehørende træarter, som kan fungere som bufferzone eller kan skabe sammenhæng mellem bevoksninger nævnt i de to foregående punkter.
10.3	Skovejeren* må kun bruge ikke-hjemmehørende arter, når viden og/eller erfaring har vist, at invasiv vækst kan styres, og når der er truffet effektive modforanstaltninger.
10.3.1	Ikke-hjemmehørende arter (jf. bilag E), der kan være invasive, plantes kun, når den lokale erfaring og / eller resultaterne af videnskabelig forskning viser, at påvirkninger kan styres og effektive foranstaltninger er på plads til at styre deres spredning uden for det område, hvor de er etableret.
10.4	Skovejeren* må ikke anvende genmodificerede organismer* inden for skovejendommen*.
10.4.1	Genetisk modificerede organismer* (GMO) anvendes ikke.
10.5	Skovejeren* skal anvende en driftspraksis, der økologisk egner sig til vegetationen, arterne, lokaliteten og driftsmålene.
10.5.1	Der anvendes en skovdrift der er tilpasset til lokaliteten og driftsmålet.
10.5.2	Der opretholdes, eller etableres fremadrettet ved forryngelse, et permanent skovdække ved brug af selektiv hugst, naturlig foryngelse eller plantning/såning under skærm. Renafdrifter skal så vidt muligt undgås, men kan for eksempel udføres i ensaldrede nåletræsbevoksninger hvor øvrige forryngelsesformer ikke er mulige, når ustabile plantager afvikles, eller hvor det er nødvendigt for at sikre en brugbar foryngelse med hjemmehørende lystræsarter som f.eks. birk, skovfyr og eg. Størrelsen og brugen af renafdrifter tilpasses så biodiversitet, vand- og jordressourcer ikke trues jf. også 10.1.1.
10.5.3	Invasive arter* bekæmpes, hvor det er økonomisk og praktisk muligt og helst i samarbejde med myndighederne, særligt på de arealer udpeget med det formål udelukkende at bevare og fremme biodiversitet (jf. kriterium 6.5). Skovejeren* er bekendt med Sortlisten ² og arter opført herpå må ikke introduceres/ indføres.
10.6	Skovejeren* skal minimere eller helt undgå brug af gødning. Hvis der anvendes gødning, skal Skovejeren* kunne dokumentere, at dette er mindst lige så miljømæssigt og økonomisk gavnligt som gødningsfri dyrkningssystemer. Skovejeren* skal desuden forebygge, mindske og/eller udbedre eventuelle skader på miljøværdier*, herunder jordbunden.
10.6.1	Driften tilpasses således, at der ikke skal anvendes gødning (eller tilbageføres aske). Gødning kan dog undtagelsesvis anvendes i forbindelse med etablering af løvtræskultur på næringsfattige lokaliteter (jf.

² <http://svana.dk/natur/national-naturbeskyttelse/invasive-arter/invasive-arter-i-danmark/sortlisten>

	bilag F), hvor det er kritisk i forhold til at etablere en brugbar kultur. Hvor der er særlige arter knyttet til arealets næringsfattige tilstand, benyttes aldrig gødning.
10.6.2	Derudover benyttes gødskning kun, hvor der er et særligt dokumenteret behov og kun efter konsultation med eksperter f.eks. i forbindelse med frøplantager.
10.6.3	Når der anvendes gødning, dokumenteres type, mængde og hyppighed af brug.
10.7	Skovejeren* skal bruge integrerede metoder til bekæmpelse af skadegørere og undgå / sigte imod at undgå kemiske pesticider*. Skovejeren* må ikke bruge kemiske pesticider*, der er forbudte ifølge FSC's pesticidpolitik. Hvis der anvendes pesticider*, skal skovejeren * forebygge, mindske og/eller udbedre skader på miljøværdier* og menneskers sundhed.
10.7.1	Skovdriften tilpasses således, at der ikke anvendes pesticider. Dette kan for eksempel ske ved at benytte integrerede metoder til bekæmpelse af skadevoldere (IPM). Pesticider kan dog undtagelsesvis anvendes, hvor brug af det pågældende pesticid er den eneste dokumenteret effektive, praktisk og økonomisk mulige måde at modvirke akutte angreb af en skadevolder på.
10.7.2	Når der anvendes pesticider, dokumenteres handelsnavn, aktiv ingrediens, anvendt mængde af aktiv ingrediens samt dato, område og årsag til brug. Kun efter dispensation fra FSC kan der undtagelsesvis bruges eller opbevares midler, som ikke er tilladt i FSC's pesticidpolitik (jf. bilag I).
10.8	Skovejeren* skal minimere, overvåge og strengt kontrollere anvendelse af biologiske bekæmpelsesmidler* i overensstemmelse med internationalt anerkendt videnskabelig litteratur*. Hvis der bliver anvendt biologiske bekæmpelsesmidler*, skal skovejeren* forebygge, mindske og/eller udbedre skader på miljøværdier*.
10.8.1	Brug af biologiske bekæmpelsesmidler* minimeres, monitoreres og kontrolleres*. Brug af Phlebiopsis gigantea (Kæmpe-Barksvamp) til at kontrollere Heterobasidion annosum (rodfordærvsvamp) accepteres.
10.8.2	Der bruges kun biologiske bekæmpelsesmidler*, der er godkendt af miljøstyrelsen.
10.8.3	Brugen af biologiske bekæmpelsesmidler* registreres, herunder art, mængde anvendt, dato for brug, områder for brug, og årsag til brug.
10.9	Skovejeren* skal vurdere risici* og gennemføre tiltag, der reducerer potentielle negative konsekvenser forbundet med naturgivne forstyrrelser i forhold til deres omfang* og intensitet*.
10.9.1	Potentielle naturgivne forstyrrelser som f.eks. skadedyrangreb, storm, brand eller oversvømmelser, der kan påvirke infrastrukturen*, skovejendommen* eller lokalsamfundet* vurderes og overvåges. Planlagte brande eller oversvømmelser for at øge naturværdierne er undtaget.
10.9.2	Driftsaktiviteter afværger, hvor muligt, negative effekter af potentielle naturgivne forstyrrelser* f.eks. anlægges brandbælter og/eller anvendes arter, der kan modstå skadedyr, oversvømmelse og/eller storm.
10.10	Skovejeren* skal forvalte infrastruktur, transport og skovdrift*, således at vandressourcer og jord beskyttes, og så forstyrrelser af og skader på sjældne* og truede arter*, levesteder*, økosystemer* og landskabsværdier* forebygges, mindskes og/eller udbedres.
10.10.1	Miljøværdier* beskyttes når der anlægges, vedligeholdes og bruges infrastruktur så som veje, broer, oplagspladser, stier og spor. Hvor der er vurderet risiko for negativ påvirkning af miljøværdier*, for eksempel ved brug af tungt maskineri, følges op med en evaluering af dette efter den enkelte aktivitet.
10.10.2	Jordbearbejdning kan på hhv. næringsfattige og næringsrige jorde (jf. bilag F) anvendes på maksimalt hhv. 70 pct. og 50 pct. af kulturarealet, hvor det er nødvendigt for at sikre foryngelsen eller et træartsskifte. Dog skal der sikres ubehandlede flader om frøtræer og livstræer, langs skovbryn, på våde arealer og ved andre biologisk værdifulde biotoper.
10.10.3	Jordbearbejdning finder kun sted punktvis eller stribevis; og anvendes kun med en intensitet som almindelig planteafstand vil kræve.
10.10.4	Stødoptagning og dybdepløjning praktiseres ikke.
10.11	Skovejeren* skal ved hugst og udslibning af træ og andre skovprodukter* sikre bevarelsen af miljøværdier*, minimere mængden af tilbageværende skovprodukter* med kommerciel værdi og undgå skader på andre produkter og tjenester.
10.11.1	Hugstpraksis forebygger køreskader og skader på tilbageværende træer, jordbunden og andre miljøværdier*.
10.12	Skovejeren* skal bortskaffe affald* på miljømæssigt forsvarlig vis.
10.12.1	Indsamling, oprydning, transport, opbevaring og bortskaffelse af alt affald* er udført på en miljømæssig forsvarlig måde, der sikrer at miljøværdier* bevares. Jf. lovgivningen finder sikker opbevaring af kemikalier, beholdere, flydende og fast ikke organisk affald herunder brændstof og olie sted på en off-site lokalitet, indtil de kan afleveres på en passende lokalitet godkendt af myndighederne.

Ordliste

Denne ordliste indeholder FSCs internationalt accepterede definitioner, (markeret på engelsk i parentes). Herudover indgår definitioner fra for eksempel Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO), the Convention on Biological Diversity (1992), the Millennium Ecosystem Assessment (2005) samt definitioner fra online ordlister, som er tilgængelige på websteder for World Conservation Union (IUCN), the International Labour Organization (ILO) og the Invasive Alien Species Programme of the Convention on Biological Diversity. Hvis andre kilder er anvendt, bliver der refereret til disse.

Definitioner, som er udviklet i løbet af Principles and Criteria Review (som resulterede i udviklingen af FSC-STD-01-001 V5-0), er refereret til som "FSC 2011". Definitioner afledt af version 4-0 af the Principles and Criteria, som oprindeligt blev offentliggjort i november 1994, er refereret til som "FSC 1994". Definitioner udviklet i løbet af de internationale generiske indikatorers (International Generic Indicators) udvikling, er refereret til som "FSC 2014". Udtrykket "baseret på" betyder, at en definition blev tilpasset fra en eksisterende definition, fastsat af en international kilde.

Nye ord er tilføjet listen og definitioner er tilpasset dansk kontekst, hvor denne danske arbejdsgruppe har vurderet dette relevant.

Affald (Waste materials): Ubrugelige eller uønskede stoffer eller biprodukter, som f.eks.:

- Farligt affald, herunder kemisk affald og batterier
- Containere
- Motorer og andre brændstoffer og olier
- Metal, plast og papir
- Forladte bygninger, maskiner og udstyr

Kilde: FSC 2014

Arbejdstagere (Workers): Alle arbejdstagere, herunder offentligt ansatte samt "selvstændige" personer. Dette omfatter deltids- og sæsonbetonede medarbejdere, herunder arbejdstagere, administratorer, vejledere, ledere, entreprenør samt selvstændige entreprenører og underleverandører. Kilde: ILO Convention C155 Occupational Safety and Health Convention, 1981

Bedst tilgængelige information (Best Available Information): De mest troværdige, nøjagtige, fuldstændige og/eller relevante data, fakta, dokumenter, ekspertudtalelser, resultater af feltundersøgelser og resultater af konsultationer med interessenter, der kan fås gennem en rimelig* indsats og med omkostninger, der er omfattet af skala* og intensitet* af driftsaktiviteter samt forsigtighedsprincippet*. Kilde: FSC 2014

Berørte interessenter (affected stakeholder): Enhver person eller gruppe af personer med fælles interesse, der påvirkes eller sandsynligvis vil påvirkes af driftsaktiviteterne. Eksempler indbefatter, men er ikke begrænset til:

- Lokalsamfund
- Arbejdstagere
- Naboer
- Jordejere nedstrøms
- Lokale producenter
- Lokale virksomheder
- Ejere og rettighedshaverne, herunder grundejere
- Organisationer, som er godkendt eller kendt for at handle på vegne af berørte interessenter. For eksempel sociale- og miljøorganisationer, fagforeninger osv.

Kilde: FSC 2011

Besiddelsesret/brugsret (tenure): Samfundsmæssige definerede aftaler med individer eller grupper, godkendt af love eller vedtægter, der dækker de rettigheder og pligter som ejerskabet, forpagtning, tilgang til og eller brug af et givent landområde eller de til arealet tilknyttede ressourcer (såsom individuelle træer, plantearter, vand, mineraler, etc.). Kilde: World Conservation Union (IUCN). Glossary definitions provided on IUCN website

Beskyttede områder (Conservation zones and protection areas): Definerede områder, der er udpeget, og som forvaltes primært for at beskytte arter, levesteder, økosystemer, naturlige funktioner eller andre stedsspecifikke værdier på grund af deres naturlige miljø eller kulturelle værdier, eller med henblik på overvågning, evaluering og forskning. Kilde: FSC 2011

Beskyttelse (Conservation/Protection): Dette ord bruges, når der henvises til driftsaktiviteter, der skal fastholde de identificerede miljøværdiers eller kulturelle værdiers eksistens på lang sigt. Driftsaktiviteter kan variere fra nul eller minimale indgreb til en række specificerede relevante tiltag og aktiviteter, der skal vedligeholde og pleje disse identificerede værdier. Kilde: FSC 2011

Biodiversitet/ Biologisk mangfoldighed (biological diversity): Mangfoldigheden af levende organismer af alle slags på land, i havet, i ferskvand eller derimellem (inter alia), og de økologiske miljøer, som de er en del af; Dette inkluderer variation inden for arter, imellem arter og mellem økosystemer. Kilde: Convention on Biological Diversity 1992, artikel 2

Biologiske bekæmpelsesmidler (biological control agents): Organismer, der anvendes til at fjerne eller regulere bestanden af andre organismer. Kilde: FSC 1994 og World Conservation Union (IUCN). Ordliste-definitioner, der er fastsat på IUCN's hjemmeside.

Brugsret (Use rights): Rettighed til at bruge skovressourcer, som kan defineres af lokale skikke, gensidige aftaler eller være foreskrevet af andre, der besidder brugsrettigheder. Disse rettigheder kan begrænse brugen af en specifik ressource til et specifikt niveau af forbrug eller til en specifik skovningsteknik. Kilde: FSC 2011

Bæredygtigt niveau: Et niveau af hugst, høst eller indsamling, der ikke er større end tilvæksten, og som ikke forhindrer, at der også fremadrettet kan foretages hugst, indsamling eller høst af ressourcen. I forholdt til hugst tages der forbehold for en skæv aldersklassedeling. Dvs. om der eventuelt er tale om skove med mange unge bevoksninger, der opbygger vedmasse, eller overmoden skov med mange gamle bevoksninger der har overskredet den økonomisk optimale omdriftsalder.

Delmål (Management objective): Specifikke del- eller driftsmål, praksis, resultater og tilgange, som er etableret for at opfylde kravene i denne standard. *Kilde: FSC 2014*

Driftsplan (Management plan): Samlingen af dokumenter, rapporter, journaler og kort, der beskriver, begrundes og regulerer de aktiviteter, der udføres, i forbindelse med skovejendommen, herunder udsagn om mål og politikker. *Kilde: FSC 2011* En driftsplan i kontekst af denne standard er således en driftsplan i bredeste forstand.

Due diligence: Iht. EU's Tømmerforordning (EUTR) skal virksomheder, der bringer træ og træprodukter i omsætning på EU's marked i første omsætningsled, skal udvise fornødent omhu for at sikre, at dette ikke er baseret på ulovligt fældet træ. Til dette formål skal virksomhederne have og vedligeholde en såkaldt due diligence ordning. *Kilde: www.eutr.dk*.
Ekspertudtalelse: Skriftlig udtalelse eller rapport fra en fagperson (forsker, konsulent etc.) med dokumenterbar viden om det emne, der søges information om.

Ekspert: Fagperson (forsker, konsulent etc.) med dokumenterbar viden om det emne, der søges information om.

Endemisk: En betegnelse for en art, som er begrænset til en bestemt egn eller et bestemt land.

Effekter (Externalities): Den positive eller negative påvirkning som driftsaktiviteter må have på hhv. interessenter (der ikke er direkte involveret i disse aktiviteter, naturressourcer eller miljøet, og som normalt ikke resulterer i, at skovens produkters markedspriser afspejler de fulde omkostninger eller fordele. *Kilde: FSC 2011*

Erhvervssygdom (Occupational disease): Enhver sygdom, som er pådraget som følge af en eksponering for risikofaktorer i forbindelse med arbejdsaktivitet. *Kilde: International Labour Organization (ILO). Bureau of Library and Information Services. ILO Thesaurus as provided on ILO website.*

Formål (Objective): Det grundlæggende formål, som er fastsat af skovejeren/gruppelederen*, indeholder beslutning om hensigten samt valg af midler til at opnå dette formål. *Kilde: F.C. Osmaston. 1968. The Management of Forests. Hafner, New York; and D.R. Johnston, A.J. Grayson and R.T. Bradley. 1967. Forest Planning. Faber & Faber, London*

Forsigtighedsprincippet (Precautionary approach): En tilgang, der kræver, at når de tilgængelige oplysninger tyder på, at driftsaktiviteter udgør en trussel for alvorlig eller uoprettelig skade på miljøet, eller en trussel mod menneskers velfærd, vil skovejeren* tage eksplicitte og effektive foranstaltninger i forhold til at forhindre skaden og undgå risiko, selv når de videnskabelige oplysninger er ufuldstændige eller ufyldstgørende, og når sårbare og følsomme miljømæssige værdier er usikre. *Kilde: Principle 15 of Rio Declaration on Environment and Development, 1992, and Wingspread Statement on the Precautionary Principle of the Wingspread Conference, 23–25 January 1998*

Fortrolige oplysninger (confidential information): Private fakta, data og indhold, som (hvis det gøres offentligt tilgængelig) kan bringe skovejeren* i fare, med hensyn til de forretningsmæssige interesser eller relationerne med interessenter, kunder og konkurrenter. *Kilde: FSC 2014*

Genoprette (Restore / Restoration): Dette ord bruges i forskellige sammenhænge i den pågældende situation og i daglig tale. I nogle tilfælde betyder "genoprette" at reparere skaderne på miljøværdier, som er forårsaget af driftsaktiviteter eller af andre årsager. I andre tilfælde betyder "genoprette" dannelsen af flere naturlige forhold* på steder, som har været stærkt forringet eller konverteret til anden arealanvendelse. I principperne og kriterierne anvendes ordet "genoprette" ikke i forbindelse med at genskabe en bestemt tidligere, præ-historisk, førindustriel tilstand eller andet allerede eksisterende økosystem. *Kilde: FSC 2011*
Skovejeren* er ikke nødvendigvis forpligtet til at genoprette de miljøværdier*, der er blevet påvirket af faktorer uden for kontrol af skovejeren – for eksempel ved naturkatastrofer, klimaforandringer eller lovlige aktiviteter fra en tredjepart såsom offentlig infrastruktur, minedrift, jagt eller bosættelse. FSC-POL-20-003 The Excision of Areas fra anvendelsesområdet for certificering beskriver de processer, hvorved sådanne områder kan udskæres fra det relevante certificerede område, når det er hensigtsmæssigt. Skovejeren* er heller ikke forpligtet til at genoprette miljøværdier*, der kan have eksisteret på et tidspunkt i den historiske eller forhistoriske tid, eller som er blevet negativt påvirket af tidligere ejere eller organisationer. Imidlertid forventes det, at skovejeren kan træffe rimelige foranstaltninger til at afbøde, kontrollere og forhindre miljødelæggelse, som fortsætter i skovejendommen som følge af sådanne tidligere virkninger.

Genetisk modificeret organisme (Genetically modified organism): En organisme, hvori det genetiske materiale er blevet ændret på en måde, der ikke forekommer naturligt ved formering og/eller naturlig rekombination. *Kilde: FSC-POL-30-602 FSC Interpretation on GMO (Genetically Modified Organisms)*

Proveniens (Genotype): Det engelske 'genotype' dvs. den genetiske konstitution af en organisme er i den danske standard oversat med 'proveniens', der inden for skovbruget betegner en plantræng med planter velegnet på lokaliteten. *Kilde: FSC 2011*

Gødning (Fertilizer): Mineralske eller organiske stoffer, mest almindeligt N, P₂O₅ og K₂O, som anvendes på jord med det formål at øge plantevækst. *Kilde: FSC 2014*

Hjemmehørende arter (Native species): En art, underart eller lavere taxon, som forekommer (eller har forekommet) inden for dens naturlige udbredelse og spredningspotentiale (inden for det område den naturligt vil sprede sig til uden menneskelig introduktion eller pleje). *Kilde: Convention on Biological Diversity (CBD). Invasive Alien Species Programme.* For hjemmehørende danske træarter og vedplanter se bilag F.

Hævdvundne rettigheder (Customary rights): Rettigheder, der er resultatet af en lang serie af handlinger, som løbende gentages, og som på grund af gentagelserne og uafbrudt samtykke har opnået retsmæssige rettigheder inden for et geografisk eller sociologisk område. *Kilde: FSC 1994*

Ikke-skovareal: Et areal, der ikke er domineret af træer.

Ikke-tømmer skovprodukter (Non-timber forest products (NTFP)): Alle skovprodukter undtagen tømmer, herunder andre materialer fra træer såsom harpiks eller blade, såvel som alle andre planter eller animalske produkter. *Kilde: FSC 2011*

Høje bevaringsværdier (HCV) (High Conservation Values (HCV)):

HCV 1 – Biodiversitet på artsniveau.

Områder med høj biodiversitet, herunder høj koncentration af endemiske* arter og sjældne, truede eller udryddelsestruede arter, der har betydning på globalt, regionalt eller nationalt niveau.

HCV 2 – Økosystemer på landskabsniveau og mosaikker af økosystemer.

Økosystemer (stor skala* og mosaikker af økosystemer), som har betydning på globalt, regionalt eller nationalt plan. Disse økosystemer skal indeholde levedygtige populationer af et flertal af de naturligt forekommende arter i naturlige mønstre af distribution og hyppighed.

HCV 3 – Økosystemer* og levesteder*.

Sjældne, truede eller udryddelsestruede økosystemer*, habitater* eller refugier*.

HCV 4 - Kritiske økosystemtjenester.

Hvor skov-økosystemet spiller en vigtig rolle, herunder beskyttelse af vandreservoir og kontrol af erosion på sårbar jord og skrånninger.

HCV 5 - Lokalsamfundenes behov.

Lokaliteter og ressourcer, der er grundlæggende for at opfylde de basale fornødenheder for lokalsamfund* eller oprindelige folk* (for levebrød, sundhed, ernæring, vand osv.), og som er blevet identificeret via dialog med disse samfund og oprindelige folk.

HCV 6 - Kulturelle værdier.

Lokaliteter, ressourcer, naturtyper og landskaber* af global eller national kulturel, arkæologisk eller historisk betydning og/eller af vigtig kulturel, økologisk, økonomisk eller religiøs betydning for de traditionelle kulturer i de lokale samfund eller hos oprindelige folk. De kulturelle værdier er identificeret gennem dialog med disse lokalsamfund og oprindelige folk.

Kilde: FSC 2011 Der henvises til Vejledningen i høje bevaringsværdier (bilag H) for definition af høje bevaringsværdier i dansk kontekst.

Inddrage eller inddragelse (Engaging or engagement): Den tilgang som skovejeren* bruger til at kommunikere med interessenter* for at sikre, at de får mulighed for at redegøre for eventuelle bekymringer, ønsker, forventninger, behov, rettigheder og muligheder. Det sikres desuden at disse input tages i betragtning ved udarbejdelsen, gennemførelse og opdatering af driftsplanen.

Kilde: FSC 2011

Indikator (Indicator): En kvantitativ eller kvalitativ variabel, der kan måles eller beskrives, og som giver et middel til at vurdere, om en skovejendom* opfylder kravene i FSC's kriterier. Indikatorer, samt de tilhørende grænseværdier, definerer derved kravene for ansvarlig skovdrift på niveau med skovejendommen* og er det primære grundlag for skovevaluering. *Kilde: FSC-STD-01-002 V1-0 FSC Glossary of Terms (2009)*

Indkomstniveau (Living wage): Vederlaget, som modtages for en standard arbejdsuge af en arbejdstager på et bestemt sted, er tilstrækkelig til at give en anstændig levestandard for arbejderne og hendes/hans familie. Elementer i forhold til en anstændig levestandard inkluderer mad, vand, bolig, uddannelse, sundhedspleje, transport, tøj og andre vigtige behov, herunder mulighed for uventede hændelser. *Kilde: A Shared Approach to a Living Wage. ISEAL Living Wage Group. November 2013*

Infrastruktur (Infrastructure): I forbindelse med skovdrift, veje, broer, stenkister, log landinger, stenbrud, opmagasineringer, bygninger og andre strukturer, der kræves i forbindelse med gennemførelsen af driftsplanen*. *Kilde: FSC 2014*

Intensitet (Intensity): Den kraft, alvor eller styrke af en aktivitet eller andre hændelser, der påvirker arten af aktivitetens påvirkninger. *Kilde: FSC 2011*

Interessenter (Stakeholder): Se definitioner for "berørte interessenter" og "interesserede interessenter".

Interesserede interessenter (Interested stakeholder): Enhver person, gruppe af personer eller enhed, der har udvist interesse i, eller er kendt for at have en interesse i, aktiviteterne i en skovejendom. Følgende er eksempler på interesserede interessenter:

- Naturbevarelsesorganisationer
- Organisationer for arbejdsrettigheder, for eksempel fagforeninger
- Organisationer for menneskerettigheder, for eksempel sociale NGO'er
- Lokale udviklingsprojekter
- Myndighederne
- FSC's nationale kontorer
- Ekspert på særlige områder, for eksempel høje bevaringsværdier

Kilde: FSC 2011

Intellektuel ejendomsret (Intellectual property): En fællesbetegnelse for retsbeskyttelsen af intellektuelle frembringelser, fx praksis, viden og opfindelser. Retten til intellektuel ejendom er beskyttet ved lov i form af immaterialret eller intellektuel ejendomsret, som i vid udstrækning er baserede på internationale konventioner og aftaler. *Kilde: The Convention on Biological Diversity, Article 8(j); and World Intellectual Property Organization. What is Intellectual Property? WIPO Publication No. 450(E). No Date*

Internationalt anerkendt videnskabelig litteratur* (Internationally accepted scientific protocol): En foruddefineret videnskabsbaseret procedure, som enten udgives af et internationalt videnskabeligt netværk eller forening, eller som hyppigt refereres til i den internationale videnskabelige litteratur. *Kilde: FSC 2011*

Invasive arter (Invasive species): Arter, der er hastigt voksende i forekomst uden for deres hjemegn. Invasive arter kan ændre de økologiske relationer mellem hjemmehørende arter og kan påvirke økosystemets funktion og eventuelt menneskers sundhed. *Kilde: World Conservation Union (IUCN)*

Juridisk (Legal): I overensstemmelse med den primære ret (nationale eller lokale love) eller sekundær lovgivning (underordnede regler, dekret, ordrer, etc.). "Juridisk" omfatter også regelbaserede afgørelser truffet af juridisk kompetente organer, hvor sådanne beslutninger flyder direkte og logisk fra lovene og bestemmelserne. Afgørelser truffet af juridisk kompetente organer kan ikke være lovlige, hvis de ikke kommer direkte og logisk fra lovene og bestemmelserne, og hvis ikke de er regelbaseret, men bruger administrative skøn. *Kilde: FSC 2011*

Konflikt (Dispute): Et udtryk for utilfredshed hos en person eller organisation. Der er præsenteret som en klage til skovejeren* og som vedrører driftsaktiviteter eller aktiviteter overensstemmelse med FSC's principper og kriterier, og hvor der forventes et svar. *Kilde: FSC-PRO-01-005 V3-0 Processing Appeals*

Konflikt af betydeligt omfang (Dispute of substantial magnitude): En *konflikt** af betydeligt omfang er en *konflikt**, der involverer en eller flere af følgende:

- Påvirker lokalsamfundets* juridiske* eller hævdvundne rettigheder*
- Hvor de negative virkninger af driften er af et sådant omfang, at det ikke kan korrigeres eller afbødes
- Fysisk vold
- Ødelæggelse af ejendom
- Trusler mod arbejdstagere* og andre interessenter*

Konflikt af betydelig varighed (Dispute of substantial duration): *Konflikt**, der fortsætter i mere end et år efter modtagelsen af klagen. (Jf. retningslinjer i FSCs standard FSC-STD-20-001). *Kilde: FSC 2014*

Kontrollerbare mål (Verifiable targets): Specifikke mål, såsom ønskede fremtidige skovforhold, der er fastsat for at måle fremskridt i retning af opfyldelse af hver af *driftsmålene**. Disse mål er udtrykt som tydelige resultater således, at deres gennemførelse kan verificeres, og det er muligt at afgøre, om de er blevet gennemført eller ej. *Kilde: FSC 2014*

Kriterium (pl. Kriterier) (Criterion): En måde til at vurdere om et princip (af FSC) er blevet opfyldt. *Kilde: FSC 1994*

Kønsigestilling (Gender equality): Kønsigestilling betyder, at kvinder og mænd har lige vilkår for at realisere deres fulde menneskerettigheder og til at bidrage til, og nyde godt af økonomisk, social, kulturel og politisk udvikling. *Kilde: Tilpasset fra FAO, IFAD and ILO workshop on 'Gaps, trends and current research in gender dimensions of agricultural and rural employment: differentiated pathways out of poverty', Rome, 31 March to 2 April 2009*

Landskabelige værdier (Landscape values): Landskabelige værdier kan ses som den menneskelige opfattelse af det fysiske landskab. Nogle landskabelige værdier, såsom økonomisk, rekreation eller visuel kvalitet, er tæt knyttet til fysiske landskaber. Andre landskabelige værdier, såsom iboende eller åndelige værdier, er mere af symbolsk karakter, og påvirkes mere af individuelle opfattelser eller social konstruktion end det fysiske landskab. *Kilde: The Landscape Value Institutes hjemmeside*

Langsigtet (Long-term): Tidsskalaen fra skovindehaverne, som er fastlagt ved målene i driftsplanen, satsen for hugst og forpligtelsen til at opretholde permanent skovdække. Tidsperioden vil variere alt efter konteksten og de økologiske forhold, og vil være en funktion af, hvor lang tid det tager et givent økosystem at genvinde sin naturlige struktur og sammensætning efter hugst eller forstyrrelser, eller at producere modne eller primære betingelser. *Kilde: FSC-STD-01-002 V1-0 FSC Glossary of Terms (2009)*

Levested (Habitat): Det sted, hvor en organisme eller population forekommer. *Kilde: The Convention on Biological Diversity, artikel 2 I dansk kontekst se nøglebiotop* og nøgleelement*.*

Livstræ: Livstræer er, jf. <http://naturstyrelsen.dk/naturbeskyttelse/naturprojekter/livstraeer/>, store, gamle træer, der er særligt vigtige for skovens biodiversitet. Udpegningsgrundlaget er som følger:

4. Mindst 20 cm tykt målt i brysthøjde over jorden (1,3 m)
5. Alle slags løvtræer og nåletræer kan udpeges
6. Gamle egetræer og andre gamle løvtræer
7. Atypiske træer og markante træer
8. Træer med tydelige huller og hulheder
9. Træer med store brækkede grene
10. Træer med svampe, laver eller mosser
11. Kun levende træer udpeges som livstræer
12. Træer der ikke kan udpeges:
13. Økonomisk værdifulde træer med rette stammer uden grene
14. Træer nærmere end to meter fra fortidsminder
15. Ustabile eller delvist væltede træer
16. Døde træer

Lokale love (Local laws): Indbefatter alle lovmæssige retningslinjer udstukket af statslige organer, hvis beføjelsesområdet er mindre end det nationale niveau, såsom ministeriel, kommunal eller sædvane retningslinjer. *Kilde: FSC 2011*

Lokalsamfund: Fællesskaber af enhver størrelse, som er i eller ved siden af skovejendommen og også dem, der er tæt nok på til at have en væsentlig indflydelse på økonomien eller miljøværdier. Eller dem hvis økonomi, rettigheder eller miljø bliver markant påvirket af aktiviteterne eller de biofysiske aspekter. *Kilde: FSC 2011.* I dansk kontekst defineres lokalsamfundet som naboer til skoven og brugere, hvis økonomi, rettigheder eller miljø bliver markant påvirket af driften. Dette kan inkludere brugere fra hele landet.

Meget begrænset del (Very Limited portion): Området, som påvirkes må ikke overstige 0,5 % af arealet af skovejendommen over et år, eller påvirke i alt mere end 5 % af skovejendommens areal. *Kilde: FSC-STD-01-002 V1-0 FSC Glossary of Terms (2009)*

Miljøværdier (Environmental values): Det følgende sæt af elementer af det biofysiske og menneskelige miljø:

- Økosystemets funktioner* (herunder kulstofbinding og lagring)
- Biodiversitet
- Vandressourcer
- Jord
- Atmosfære
- Landskabelige værdier (herunder kulturelle og åndelige værdier)
- Den faktiske værdi, som tilskrives disse elementer, afhænger af de samfundsmæssige opfattelser. *Kilde: FSC 2011*

Miljøpåvirkninger/Vurdering af virkninger på miljøet (VVM) (Environmental Impact Assessment (EIA)): Systematisk proces, der anvendes til at identificere potentielle miljømæssige og sociale konsekvenser af de foreslåede projekter til at evaluere alternative tilgange og for at designe og indarbejde passende forebyggelse, afbødning, ledelse og overvågningsforanstaltninger. *Kilde: Environmental impact assessment, guidelines for FAO field projects. Food and agriculture organization of the United Nations (FAO). Rome, 2011*

Naturgivne forstyrrelser (Natural Hazards): Forstyrrelser, der kan udgøre en risiko for de sociale og miljømæssige værdier* i skovejendommen*, men som også kan omfatte vigtige økosystemfunktioner: Eksempelvis tørke, oversvømmelse, brand, jordskred, storm etc. *Kilde: FSC 2014*

Naturlig skov (Natural forest): Varieret skov mht. træarter, træalder, tæthed og fugtighed, som primært består af hjemmehørende arter.

Nøglebiotop: Områder og naturtyper, der er vigtige for bevaring af den biologiske mangfoldighed, fordi de indeholder, eller kan forventes at indeholde, naturtyper, strukturer eller arter, der har vanskeligt ved at overleve ved almindelig drift af arealet, og som kræver særlige hensyn i form af drift eller pleje. Det kan f.eks. være bevoksninger med gammel løvskov, egekrat, sumpskov, kildevæld, moser, heder og skovenge. Størrelsen på en nøglebiotop kan variere fra flere hektar og ned til få kvadrater. Se også HCV-vejledningen og Info hæfte 24 Nøglebiotoper i skov http://naturstyrelsen.dk/media/nst/8660086/skov-info_nr_24.pdf og *Nøglebiotoper i skov Billedkatalog, 2001* <http://naturstyrelsen.dk/media/nst/67041/Noeglebiotoper.pdf>

Nøgleelement: Biologisk værdifulde strukturer og elementer i skoven. Nøgleelementer er f.eks. gamle løvtræer med diameter over 70 cm i brysthøjde, træer med mange spættehuller, skovbryn med buske og træer i forskellig højder, liggende vindfælder, meget store myretuer, store mosklædte sten, små vandhuller og stammer med meget kraftig bevoksning af buskformede laver. Nøglebiotoper vil normalt have en større tæthed af nøgleelementer end de omgivende bevoksninger. *Kilde: Info hæfte 24 Nøglebiotoper i skov* http://naturstyrelsen.dk/media/nst/8660086/skov-info_nr_24.pdf og *Nøglebiotoper i skov Billedkatalog, 2001* <http://naturstyrelsen.dk/media/nst/67041/Noeglebiotoper.pdf>

Omfang (Scale): Et mål for i hvilket omfang driften eller en begivenhed påvirker en miljøværdi eller skovejendommen – i tid eller rum. *Kilde: FSC 2011*

Omfang, intensitet og risiko (Scale, intensity and risk): Se de enkelte definitioner af omfang, "intensitet" og "risiko".

Områder med høje bevaringsværdier (High Conservation Value Areas): Zoner og fysiske rum, der besidder, og/eller er nødvendige for eksistensen og vedligeholdelsen af, identificerede høje bevaringsværdier. *Kilde: FSC 2014. Jf. også Vejledningen i høje bevaringsværdier bilag H.*

Pesticid (Pesticide): Ethvert stof eller præparat, som fremstilles eller anvendes til at beskytte mod eller bekæmpe skadevoldere. Denne definition omfatter insekticider, rodenticider, acaricider, molluscicider, larvacides, fungicider og herbicider. *Kilde: FSC-POL-30-001 FSC Pesticides Policy (2005)*

Planhugst (Timber harvesting level): Den faktiske hugst på skovejendommen*, målt som volumen (f.eks. kubikmeter) eller arealet (f.eks. hektar), med henblik på sammenligning med den beregnede tilvækst. *Kilde: FSC 2014*

Plantage (Plantation): En plantage er en ensaldrede bevoksning bestående af ikke hjemmehørende arter.

Princip (Principle): Fundamental regel eller element i FSC's tilfælde omkring skovdrift. *Kilde: FSC 1994*

Proveniens (Genotype): Den genetiske konstitution af en organisme. Proveniens dvs. den bevoksning, en bestemt plante (eller dennes frø) kommer fra. Lokale provenienser defineres ift. denne standard som danske provenienser.

Ratificerede (Ratified): Den proces, hvorved en international lov, konvention eller aftale (inklusiv multilateral miljøaftale) er juridisk godkendt af en national lovgiver, eller lignende juridiske mekanismer, således, at den internationale lov, konvention eller aftale automatisk bliver en del af den nationale lovgivning. *Kilde: FSC 2011*

Repræsentative [områder] (Representative Sample Areas): Dele af skovejendommen, som er afgrænset med henblik på at bevare eller genoprette økosystemer, der naturligt ville forekomme i den biogeografiske region. *Kilde: FSC 2014*

Respektere (Uphold): At erkende, respektere, opretholde og støtte. *Kilde: FSC 2011*

Rettidigt (Timely manner): Så hurtigt som omstændighederne med rimelighed kan tillade, i overensstemmelse med gældende love og kontrakter, og uden at skovejeren med vilje forsinker processen. *Kilde: FSC 2014*

Rimelig (Reasonable): Bedømt til at være fair eller passende til omstændighederne, eller formålene, baseret på generelle erfaringer. *Kilde: Shorter Oxford English Dictionary*

Rimelig kompensation (Fair compensation): Vederlag, der står i rimelig forhold til omfanget og typen af ydelser fra en anden part, eller af den skade, der kan henføres til den første part. *Kilde: FSC 2014*

Risiko (Risk): Sandsynligheden for en uacceptabel negativ effekt som følge af en vilkårlig aktivitet inden for skovejendommen, kombineret med dens alvor i form af konsekvenser. *Kilde: FSC 2011*

Robusthed (Resilience): Et systems evne til at opretholde vigtige funktioner og processer i lyset af spændinger eller tryk, ved enten at modstå eller tilpasse sig. Robusthed eller modstandskraft kan anvendes til både økologiske og sociale systemer. *Kilde: IUCN World Commission on Protected Areas (IUCN-WCPA). 2008. Establishing Marine Protected Area Networks – Making it Happen. Washington D.C.: IUCN-WCPA National Oceanic and Atmospheric Administration and The Nature Conservancy*

Sammenhæng (Connectivity): Et mål for, hvor sammenhængende eller rumlig kontinuerlig en korridor, et netværk eller en matrix er. Desto færre huller, desto større mulighed for sammenhæng. Relateret til det strukturelle sammenhængs-koncept: Funktionel eller adfærdsmæssige sammenhængsmuligheder refererer til, hvor sammenhængende et område er for et dyr, som bevæger sig gennem forskellige typer af landskab. Akvatiske sammenhængsmuligheder omhandler tilgængelighed og transport af materialer og organismer gennem grundvand og overfladevand, eller mellem forskellige pletter af akvatiske økosystemer af alle slags. *Kilde: R.T.T. Forman. 1995. Land Mosaics. The Ecology of Landscapes and Regions. Cambridge University Press, side 632*

Sjældne arter (Rare species): Omfatter arter, som er tæt på at kvalificere sig til, eller kan kvalificere sig til, en truet kategori i den nærmeste fremtid, og derfor kategoriseres som 'næsten truede' på den danske rødliste, svarende til IUCN's kategori Near Threatened (NT). *Kilde: IUCN. (2001). IUCN Red List Categories and Criteria: Version 3.1. IUCN Species Survival Commission. IUCN. Gland, Switzerland and Cambridge, UK*

Skov (Forest): Et areal domineret af træer. *Kilde: FSC 2011. FSC Guidelines for Certification Bodies, Scope of Forest Certification, Section 2.1 first published in 1998, and revised as FSC-GUI-20-200 in 2005, and revised again in 2010 as FSC-DIR-20-007 FSC Directive on Forest Management Evaluations, ADVICE-20-007-01*

Skovbrug/ skovdyrkning (Silviculture): Den kunst og videnskab at styre virksomheden samt vækst, sammensætning, sundhed og kvalitet af skove og skovområder til at opfylde de målrettede forskellige behov og værdier hos landejere og samfundet på et bæredygtigt grundlag. *Kilde: Nieuwenhuis, M. 2000. Terminology of Forest Management. IUFRO World Series Vol. 9. IUFRO 4.04.07 SilvaPlan and SilvaVoc*

Skovejendommen (Management Unit): Et område eller flere områder dækket af FSC-certificeringen med klart definerede grænser, som forvaltes efter et sæt eksplicitte og langsigtete driftsmål (udtrykt i en driftsplan). Området eller områderne omfatter:

17. Alle faciliteter og område(r) inden for, eller som grænser op til, dette område under juridisk titel eller kontrol, og som drives af eller på vegne af skovejeren med henblik på at bidrage til driftsmålene.
18. Alle faciliteter og område(r) uden for, og som ikke støder op til, dette rumlige område eller områder, og drives af, eller på vegne af, skovejeren, udelukkende med det formål at bidrage til driftsmålene.

Kilde: FSC 2011

Skovejeren (The Organization): Det individ eller den organisation, som har det juridiske ejerskab af et skovområde (stat, kommune, fond, industri eller privat).

Sædvaneret (Customary law): Indbyrdes forbundne sæt af hævdvundne rettigheder, der er anerkendte som sædvaneret. I visse jurisdiktioner svarer sædvaneret til lovbestemt ret inden for sit afgrænsede kompetenceområde, og kan erstatte den lovlignende lov for definerede etniske eller andre sociale grupper. I visse jurisdiktioner supplerer sædvaneret den lovbestemt ret og anvendes i bestemte omstændigheder. *Kilde: N.L. Peluso and P. Vandergeest. 2001. Genealogies of the political forest and customary rights in Indonesia, Malaysia and Thailand, Journal of Asian Studies 60(3):761–812*

I dansk kontekst er sædvaneret en form for retsorden, der er domineret af uskrevne regler. Sædvaneret er den tidligste form for ret, og i de fleste europæiske lande blev den i middelalderen afløst af en ret baseret på lovgivning. *Kilde: Den store danske, Gyldendal.*

Traditionel viden (Traditional Knowledge): Information, viden, færdigheder og praksis, der er udviklet, vedvaret og videregivet fra generation til generation inden for et fællesskab, der ofte er en del af deres kulturelle eller åndelige identitet. *Kilde: World Intellectual Property Organization (WIPO). Glossary definition as provided under Policy / Traditional Knowledge on the WIPO website*

Truede arter (Threatened species): Omfatter arter, der er i overordentligt stor, meget stor eller stor risiko for at uddø i vild tilstand i meget nær fremtid. Disse arter kategoriseres på den danske rødliste som værende hhv. kritisk truede, moderat truede og sårbare, svarende til IUCN's rødlistekategorier critically endangered (CE), endangered (EN) og vulnerable (VU). *Kilde: IUCN. (2001). IUCN Red List Categories and Criteria: Version 3.1. IUCN Species Survival Commission. IUCN. Gland, Switzerland and Cambridge, UK*

Urørt skov: Urørt skov er skov, hvor formålet er at bevare og fremme biodiversitet og hvor der ikke er træproduktion med salg som formål. Det omfatter skov og græsningsskov, hvor der kan/bør startes med forberedende indgreb, og hvor der kan foretages naturplejeindgreb, hvis nødvendigt af hensyn til truede arter. Slutmålet vil optimalt set være, at der ikke skal plejes eller foretages andre indgreb, men at arealerne skal kunne 'passe sig selv'. Definitionen af urørt skov iht. denne standard omfatter således både Urørt skov og Græsningsskov som virkemidler, defineret i Naturstyrelsens notat 'Virkemidler til fremme af biodiversitet i skov' a 13. april 2016.

Vådområder (herunder vandløb) (Water bodies (including water courses)): Sæsonmæssige, midlertidige og permanente bække, åer, vandløb, floder, damme og søer. Vådområder omfatter vandløbsnære eller vådområder, søer, sumpe, moser og fjedre. *Kilde: FSC 2014*

Vådområder (Wetlands): Overgangsområder mellem terrestriske og akvatiske systemer, hvor grundvandsspejlet normalt er på eller nær overfladen, eller jorden er dækket af lavt vand.

Kilde: Cowardin, L.M., Carter, V., Golet, F.C., Laroe, E.T. 1979. Classification of Wetlands and Deepwater Habitats of the United States. DC US Department: Washington

I henhold til Ramsar-konventionen kan vådområder omfatte mudderbanker, naturlige damme, moser, huller, våde enge, moser, tørvemoser, ferskvandssumpe, mangrover, søer, floder og endda nogle koralrev. *Kilde: IUCN, No Date, IUCN Definitions – English*

Økonomisk bæredygtighed (Economic viability): Evnen til at udvikle sig og overleve som en relativt uafhængig social, økonomisk eller politisk enhed. Økonomisk levedygtighed kan kræve rentabilitet, men er ikke ensbetydende med rentabilitet. *Kilde: Baseret på definitionen på European Environment Agencys hjemmeside*

Økosystem (Ecosystem): Et samfund af alle planter og dyr samt deres fysiske miljø, som fungerer som en indbyrdes afhængig enhed. *Kilde: Convention on Biological Diversity 1992, artikel 2*

Økosystemets funktion (Ecosystem function): Økosystems egenskab i forbindelse med primærproduktion, fødekæden og biogeokemiske kredsløb. Økosystemets funktioner omfatter processer som nedbrydning, produktion, næringsstofkredsløb og flux af næringsstoffer, energi og kulstof. I forholdt til FSC omfatter denne definition økologiske og evolutionære processer såsom gen-flow og forstyrrelsesregimer, regenerering-cykluser og succession. *Kilde: R. Hassan, R. Scholes and N. Ash. 2005. Ecosystems and Human Well-being: Synthesis. The Millennium Ecosystem Assessment Series. Island Press, Washington DC; and R.F. Noss. 1990. Indicators for monitoring biodiversity: a hierarchical approach. Conservation Biology 4(4):355–364*

Økosystemtjenester, -ydelser eller -goder (Ecosystem services): De fordele, som folk får ½fra økosystemerne. Disse omfatter:

- Forsynende tjenester såsom mad, skovprodukter og vand
- Regulerende tjenester/-service såsom regulering af oversvømmelser, tørke, jordforringelse, luftkvalitet, klima og sygdom
- Understøttende tjenester såsom dannelse af jord og næringsstofkredsløb
- Kulturelle tjenester og kulturelle værdier som rekreative, åndelige, religiøse og andre ikke-materielle fordele

Kilde: R. Hassan, R. Scholes and N. Ash. 2005. Ecosystems and Human Well-being: Synthesis. The Millennium Ecosystem Assessment Series. Island Press, Washington DC

Bilag

Bilag A Tabel over relevante gældende love, forordninger og nationalt ratificerede internationale traktater og konventioner

Senest opdateret april 2016

Lovgivning listet nedenfor er givet ved populærnavn uden nr.-henvisning, men via hyperlink eller søgning kan teksten findes på www.retsinformation.dk. Det anbefales, at den seneste version bekræftes via retsinformation.

Bemærk, at listen er ikke udtømmende, særligt iht. skatter og afgifter, men giver et overblik over hvilke love der skal overholdes for at sikre lovlig skovdrift.

Lovgivning markeret med * er vurderet som indirekte omfattet af EU's tømmerforordning (EUTR), jf. *Vejledning til danske skovejere om EU's Tømmerforordning (EUTR)*, bilag 1, tilgængelig via www.eutr.dk. Vejledningen giver ligeledes konkrete eksempler på overtrædelser af lovgivningen.

Udover nedenfor listede lovgivning kan der kunne være særlige lokale hensyn og bestemmelser på din ejendom, f.eks. lokale fredninger, Natura 2000-aftaler og aftaler om urørt skov eller andre tinglysninger, som du som skovejer skal overholde.

Lovgivning		Noter
		Kort beskrivelse af, hvorfor loven eller bekendtgørelsen er medtaget, og hvad du som skovejer skal være opmærksom på.
1. Lovmæssige rettigheder til hugst		
1.1 Ejerskab og drifts-rettigheder	Tinglysningsloven* Bekendtgørelse af lov om tinglysning	Dokumentation på retmæssigt ejerskab/brugsret til den pågældende matrikel/forpagtningsaftaler. F.eks. tingsbogen eller et skøde.
	Aftaleloven* Bekendtgørelse af lov om aftaler og andre retshandler på formuerettens område	Dokumentation på retmæssigt ejerskab/brugsret til den pågældende matrikel/forpagtningsaftale.
1.2 Hugstrettigheder	Udeladt	Der udstedes ikke skovningslicenser i Danmark.
1.3 Forvaltning og hugstplanlægning	Udeladt	Der stilles ikke lovæssige krav om driftsplaner i Danmark.
1.4 Hugst-tilladelser	Udeladt	Der stilles ikke lovæssige krav om hugstilladelser i Danmark.
2. Skatter og afgifter		
2.1 Betaling af afgifter relateret til hugst	Udeladt	Der er ingen afgiftskrav direkte relateret til hugst i Danmark.
2.2 Skatter og afgifter	Momsloven* Bekendtgørelse af lov om merværdiafgift	Dokumentation for betaling af afgifter (moms) til staten. Dokumentation for betaling af entreprenører.
	Opkrævningsloven Bekendtgørelse af lov om opkrævning af skatter og afgifter m.v.	Vedrører opkrævning af skatter og afgifter m.v., for hv virksomheder, selskaber, fonde eller foreninger m.v.
	Selskabsskatteloven Bekendtgørelse af lov om indkomstbeskatning af aktieselskaber m.v.	Vedrører skattepligt, der påhviler selskaber og foreninger m.v.
	Virksomhedsskatteloven Bekendtgørelse af lov om indkomstbeskatning af selvstændige erhvervsdrivende.	Vedrører indkomstbeskatning af selvstændige erhvervsdrivende.
	Personskatteloven Bekendtgørelse af lov om indkomstskat for personer m.v.	Vedrører indkomstskaattepligt for personer m.v.

3. Skovhugst		
3.1 Hugstlovgivning	Skovloven* Bekendtgørelse af lov om skove	Hele loven skal indarbejdes i skovejerens driftsplan. Den bevarer og værner landets skove med fredskovspligt. I henholdt til. hugst tænkes især på §§ 8, 9, 10 og 17.
3.2 Beskyttede områder og arter	Naturbeskyttelsesloven* Bekendtgørelse af lov om naturbeskyttelse	Skovejeren skal medvirke til, at der værnes om natur og miljø på ejendommen. Her tænkes især på §§ 1, 3, 17, 18, 19b, 29a og 77.
	Skovloven* Bekendtgørelse af lov om skove	Hele loven skal indarbejdes i skovejerens driftsplan. Den bevarer og værner landets skove med fredskovspligt. I henholdt til. beskyttede områder og arter tænkes især på §17, §21, 26-28, kapitel 6.
	Artsfrednings-bekendtgørelsen* Bekendtgørelse om fredning af visse dyre- og plantearter og pleje af tilskadekommet vildt).	Kendskab til relevant fredning af dyre- og plantearter, herunder raste- og ynglesteder såsom redetræer i skoven. Her tænkes især på §§ 1, 6, 10 og 14.
	Jagt- og vildtforvaltningsloven* Bekendtgørelse af lov om jagt og vildtforvaltning	Kendskab til beskyttelse af vildt i yngletiden og deres levesteder, såsom flagermus, der yngler, eller raster i hulheder i træer. Her tænkes især på §§ 1 og 6a.
	Museumsloven* Bekendtgørelse af museumsloven	Skovejeren skal bevare sten- og jorddiger og fortidsminder på ejendommen jf. Kap 8 a. §§ 29 a, 29 e og 29 f.
3.3 Miljøkrav	Miljøbeskyttelsesloven* Bekendtgørelse af lov om miljøbeskyttelse	Skovejeren skal medvirke til, at der værnes om, natur og miljø på ejendommen. Her tænkes især på §§ 1, 2, 4, 19 og 27.
	Miljøskadeloven* Bekendtgørelse af lov om undersøgelse, forebyggelse og afhjælpning af miljøskader	Afhjælpe og forebygge miljøskader. Her tænkes især på §§ 7-11.
	Planloven* Bekendtgørelse af lov om planlægning	Efter planlovens § 11g må anlæg ikke påbegyndes før der er foretaget en VVM. De nærmere regler herom står i VVM-bekendtgørelsen (se denne).
	Vandløbsloven* Bekendtgørelse af lov om vandløb	Afledning af vand under hensyntagen til de miljømæssige krav til vandløbskvaliteten. Især §§ 3, 6, 16, 17, 18, 21, 27, 34 og 69.
	VVM-bekendtgørelsen* Bekendtgørelse om vurdering af visse offentlige og private anlægs virkning på miljøet (VVM) i henhold til lov om planlægning	I bilag 1 nr. 31 og i bilag 2 nr. 1d findes bestemmelser om, at visse skovningsprojekter omfattes af kravet om VVM.
3.4 Sundhed og sikkerhed	Arbejdsmiljøloven Bekendtgørelse af lov om arbejdsmiljø	Særligt kapitel 4, der vedrører arbejdsgiveres pligter herunder krav om en skriftlig arbejdspladsvurdering (§15 a.)
3.5 Lovlig ansættelse	Ligestillingsloven Bekendtgørelse af lov om ligestilling af kvinder og mænd	Vedrører ligestillingsretten.
	Ligelønsloven Bekendtgørelse af lov om lige løn til mænd og kvinder	Vedrører lige løn til mænd og kvinder.
	Ligebehandlingsloven Bekendtgørelse af lov om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til beskæftigelse m.v.	Vedrører ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til beskæftigelse m.v.
	Barselsloven Bekendtgørelse af lov om ret til orlov og dagpenge ved barsel	Vedrører ret til orlov og dagpenge ved barsel
	Ferie lov Bekendtgørelse af lov om ferie	Vedrører ret til ferie og feriegodtgørelse eller løn under ferie og ferietillæg.
	Ansættelsesbevisloven Bekendtgørelse af lov om arbejdsgiverens pligt til at underrette lønmodtageren om vilkårene for ansættelsesforholdet	Vedrører arbejdsgiverens pligt til at underrette lønmodtageren om vilkårene for ansættelsesforhold.
	Bekendtgørelse af ILO-konvention nr. 151 af 27. juni 1978 om beskyttelse af organisationsretten og metoder til fastsættelse af arbejdsvilkår i den offentlige sektor (* 1)	Vedrører offentligt ansattes ret til at organisere sig og fastsættelse af deres arbejdsvilkår. Privatansattes ret til at organisere sig fremgår af Den europæiske Menneskerettighedskonvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, Artikel 11: at enhver har ret til frit at deltage i fredelige forsamlinger og til foreningsfrihed. Konventionen er implementeret i dansk lov ved Lov om den europæiske menneskerettighedskonvention , se ILO-konventioner nr. 87, samt nr. 98, der også handler også om organisations- og foreningsfrihed og retten til at føre frie forhandlinger.
	Bekendtgørelse af lov om udstationering af lønmodtagere m.v.	Vedrører bl.a. udlændinge, der udstationeres i Danmark. Al lovgivning, der er vedtaget i Danmark, gælder i øvrigt for enhver, der arbejder på dansk grund. Dette gælder også for arbejdstagere uden dansk statsborgerskab.

Funktionærloven Bekendtgørelse af lov om retsforholdet mellem arbejdsgivere og funktionærer	Vedrører arbejdsforholdene for kontorphersonale.
Lov om arbejdsret og faglige voldgiftsretter	Hvis fagforeningen har anmodet om overenskomst, træder loven i kraft - også for uorganiserede virksomheder.
Cirkulære om arbejdsklausuler i offentlige kontrakter	Sikre, at ansatte, der arbejder i virksomheder, som udfører tjenesteydelser for offentlige myndigheder og ordregivere, får sædvanlige løn- og arbejdsvilkår ved brug af arbejdsklausuler.
Lov om implementering af arbejdstidsdirektivet	Vedrører regulering af arbejdstid. Indeholder 48 timers reglen, som fastslår, at arbejdstiden over en periode på fire måneder højst må udgøre 48 timer i gennemsnit per uge, 11 timers reglen mv.

4. Tredjeparts rettigheder

4.1 Brugsrettigheder	Naturbeskyttelsesloven* Bekendtgørelse af lov om naturbeskyttelse	Offentlighedens ret til adgang jf. §23.
4.2 Fri, forudgående og informeret samtykke	Udeladt	Ingen relevant lovgivning i Danmark
4.3 Oprindelige folks rettigheder	Udeladt	Ingen relevant lovgivning i Danmark

5. Handel og transport

Dette afsnit omfatter krav til skovforvaltnings* aktiviteter samt forarbejdning og handel.

5.1 Klassificering af arter, mængder, kvaliteter	Lov om sortering af råtræ, der forhandles under visse betingelser Bekendtgørelse af lov om frø, kartofler og planter herunder Bekendtgørelse om skovfrø og -planter	Vedrører markedsføring, produktion med henblik på markedsføring, import og eksport af forstligt formeringsmateriale af træarter.
5.2 Handel og transport	CMR-Loven Bekendtgørelse af lov om internationale fragtaftaler	Fragtaftaler ved international vejtransport. (Note: Sjældent relevant for dansk skovbrug.)
5.3 Offshore handel tømmertransport og prissætning	Konkurrenceloven Bekendtgørelse af konkurrenceloven	Der vurderes ikke i dansk lovgivning at være lovgivning, der relaterer til offshore handel, tømmertransport og prissætning udover toldloven og konkurrenceloven.
5.4 Told	Toldloven*	Dokumentation for betaling af afgifter og told til staten.
5.5 CITES	Udeladt	Der er ingen CITES-listede danske træarter.

6. Due diligence / due care –Rettidig omhu

6.1 Due diligence / due care procedurer	EUTR loven* Lov om administration af Den Europæiske Unions forordninger om handel med træ og træprodukter med henblik på bekæmpelse af handel med ulovligt fældet træ	Kravene i tømmerforordningen (EUTR) kan sammenfattes i følgende tre krav: 1. Forbud • Det er forbudt at bringe "ulovligt fældet træ" og træprodukter fremstillet deraf i omsætning på EU's marked i første omsætningsled. 2. Due diligence • Virksomheder, der bringer træ og træprodukter i omsætning på EU's marked i første omsætningsled, skal udvise fornødent omhu for at sikre, at dette ikke er baseret på ulovligt fældet træ. Til det formål skal virksomhederne have og vedligeholde en såkaldt due diligence ordning. 3. Sporbarhed • Forhandlere og mellemhandlere af træ og træprodukter skal gennem hele forsyningskæden kunne identificere de virksomheder eller forhandlere, som har leveret træet og træprodukterne, og de forhandlere, som de har leveret træet og træprodukterne til. Danske skovejere, der bringer fældet træ på markedet fra egne skove, vil være omfattet af disse tre krav. Se også www.eutr.dk
---	---	---

7. Økosystemtjenester – Goder fra skoven

	Udeladt	Der er ikke dansk lovgivning, der relaterer til økosystemtjenester, udover hvad der er dækket af lovgivning listet i relation til 1-4.
--	---------	--

Relevante ratificerede internationale aftaler

- Bindende og bygget ind i dansk lovgivning:
- [Habitatdirektivet](#)
- [Fuglebeskyttelsesdirektivet](#)
- [Vandrammedirektivet](#)

Ikke bindende, men alle i høj grad implementerede via dansk lovgivning:

- Skoverklæringen, FN's verdenskonference om miljø i Rio 1992
- Rio-konventionen 1992
- Biodiversitets Konventionen
- CITES konventionen
- [Ramsar-konventionen](#)
- ILO konventioner*
- [International Tropical Timber Agreement](#) ITTA
- Strasburg Resolution 1990 – First Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe.
- Helsinki Resolution 1993 – Second Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe.
- Lisbon Resolution 1998 - Third Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe.
- Bern konventionen (Naturbeskyttelse i Europa)
- Bonn konventionen (Samarbejde om migrerende arter)

Otte ILO kerne konventioner der håndhæves via loven i Danmark

(refererer til i indikator 2.1.1)

- a) [Forced Labour Convention, 1930 \(No. 29\)](#)
- b) [Freedom of Association and Protection of the Right to Organise Convention, 1948 \(No. 87\)](#)
- c) [Right to Organise and Collective Bargaining Convention, 1949 \(No. 98\)](#)
- d) [Equal Remuneration Convention, 1951 \(No. 100\)](#)
- e) [Abolition of Forced Labour Convention, 1957 \(No. 105\)](#)
- f) [Discrimination \(Employment and Occupation\) Convention, 1958 \(No. 111\)](#)
- g) [Minimum Age Convention, 1973 \(No. 138\)](#)
- h) [Worst Forms of Child Labour Convention, 1999 \(No. 182\)](#)

Alle er ratificeret af Danmark se

http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:11200:0::NO:11200:P11200_COUNTRY_ID:102609

Bilag B Pas-på-instruktioner

Krav til instruktion om og skovkort over kulturelle og miljøværdier.

Ved skovning og andre aktiviteter skal den udførende part altid være opmærksom på, at nedenstående elementer på det areal, der berøres, skal beskyttes.

Den udførende part skal have den nødvendige kompetencer til at sikre beskyttelsen af (jf. 2.5.1):

- Jordbund jf. 10.10
- Nøgleelementer, grævlinge- og rævegrave jf. 6.6.2
- Truede og sjældne arter samt levesteder, herunder overholdelse af beskyttelseszoner jf. Kriterium 6.4.
- Dødt ved jf. 6.6.4-6.6.6
- Livstræer jf. 6.6.3
- Mindre søer, moser, heder, ferske enge og overdrev og vandløb (jf. Skovloven § 28) og bredområder jf. 6.7.1

Følgende elementer skal, hvor de findes, være afmærket på det udleverede kort eller det skal på anden måde sikres, at den udførende part har tilstrækkelig viden til at kunne tage de nødvendige hensyn:

- Kendte nøgleelementer, grævlinge- og rævegrave (jf. 6.6.2).
- Kendte levesteder for sjældne og truede arter, herunder eventuelle beskyttelseszoner (jf. 6.4).
- Kendte mindre søer, moser, heder, ferske enge og overdrev og vandløb (jf. skovloven § 28, kriterium 6.7).
- Indre skovbryn (jf. 6.6.7)
- Arealer udpeget til bevaring og beskyttelse af biodiversitet (jf. 6.5)
- HCV-områder (jf. 9.1.1)
- Leve/ynge/rasteområder for beskyttelseskrævende og rødlistede plante- og dyrearter (HCV 1)
- Natura 2000 naturtyper (HCV 3)
- Søer, vandløb, heder, moser, strandenge, ferske enge og overdrev jf. naturbeskyttelseslovens § 3 (HCV 3)
- Bevaringsværdige egekrat jf. skovlovens § 26 (HCV 3)
- Ydre skovbryn af løvtræer og buske jf. skovlovens § 27 (HCV 3)
- Registrerede naturmæssigt særlig værdifulde skove jf. skovlovens § 25 (HCV 3)
- Nøglebiotoper jf. Skov-Info 24 (HCV 3)
- Boringsnære beskyttelsesområder (HCV 4)
- Fortidsminder, sten- og jorddiger jf. museumslovens kap. 8 a (HCV 6)
- Kulturarvsarealer og kulturmiljøer jf. museumslovens kap. 8 (HCV 6)
- Områder med anden kulturel værdi for lokalsamfundet (HCV 6)
- Hævdvundne rettigheder (4.2.1).

Maskinførere, entreprenører og skovarbejdere skal altid ved driftsaktiviteter have adgang til et opdateret kort eller på anden måde besidde den viden, der er relevant for opgaven (jf. 2.5.1).

Andre brugere af skoven f.eks. jægere, brændesankere, arrangører af friluft aktiviteter mv. Skal have konkret information om hensyn, beskyttelser og udpegninger, såfremt aktiviteten vurderes at kunne påvirke disse. F.eks. skal en brændesanker, der skover træ i en mellemaldrende bevoksning, kunne demonstrere viden, der er relevant i den pågældende bevoksning, så som beskyttelse af et fortidsminde og naturværdier.

Bilag C Identifikation af kendt forekomst af truede arter og deres levesteder

Kortlægningsdata på truede arter i Danmark er stadig mangelfuld, men områder i skoven, der er særligt egnede for truede arter, kortlægges som områder med højbevaringsværdi (HCV-områder) (jf. bilag H). Ud over det kendskab, som ejendommens ansatte selv har til forekomsten af truede arter og deres beskyttelsesbehov samt information om forekomst via databaser, bør relevante eksperter og organisationer konsulteres, hvor det vurderes relevant iht. driftens størrelse, intensitet og risiko. Link til relevante databaser og kontaklinformation til organisationer er givet nedenfor.

Relevante databaser og anden information:

- **DOFbasen**
Dansk Ornitologisk Forening (DOF) database over observationer af fugle.
Link: www.dofbasen.dk
- **Miljøportalen -Danmarks Arealinformation**
Et fælles offentligt partnerskab mellem ministeriet, KL og Danske Regioner. Via lag under 'Naturdata' kan der søges på observationer af truede arter for et udvalgt område. Link: <http://arealinformation.miljoportal.dk/distribution/>
- **Oversigt over beskyttelseskrævende danske arter på Habitatdirektivets bilag IV og V samt Fuglebeskyttelsesdirektivets bilag I**
Link: <http://svana.dk/natur/natura-2000-omraaderne/beskyttede-arter-og-naturtyper/>
- **Håndbog om arter på habitatdirektivets bilag IV – til brug i administration og planlægning**
Link: <http://www.dmu.dk/Pub/FR635.pdf>
- **Rødlisten**
Information om rødlistede arters levesteder og hvilke faktorer, der kan påvirke dem negativt, kan findes via publikationen Rødliste 1997 over planter og dyr i Danmark.
Link: <http://www.sns.dk/1pdf/rodlistis.pdf> og www.redlist.dmu.dk

Relevante organisationer, der kan konsulteres mht. truede arters forekomst og beskyttelse:

Danmarks Naturfredningsforening

Tlf. 39 17 40 00, E-mail: dn@dn.dk, Hjemmeside: www.dn.dk.
Hjemmesiden har links til lokalforeninger og kontakter

Dansk Ornitologisk Forening (DOF) (Fugle)

Tlf.: 33 28 38 00, E-mail: dof@dof.dk, Hjemmeside: www.dof.dk.
Hjemmesiden har links til lokalforeninger og kontakter

Entomologisk Forening (Insekter)

Tlf.: 35 32 11 20, E-mail: EntomologiskForening@snm.ku.dk,
Hjemmeside: www.entomologiskforening.dk

Dansk Botanisk Forening (Planter)

Tlf.: 33 14 17 03, E-mail: dbotf@mail.tele.dk,
Hjemmeside: www.botaniskforening.dk,

Foreningen til Svampekundskabens Fremme

E-mail: info@svampe.dk, Hjemmeside: www.svampe.dk,
Hjemmesiden har links til lokalforeninger og kontakter

Nordisk Herpetologisk Forening (Padder og krybdyr)

Tlf.: 27 24 20 08, E-mail: formand@nhf.dk, Hjemmeside: www.nhf.dk, Hjemmesiden har links til lokale kontakter

Dansk Pattedyrforening

E-mail: dpf@pattedyrforening.dk, Hjemmeside: www.pattedyrforening.dk

Bilag D Beskyttelseszoner omkring redetræer

[Arbejdsgruppen inviterer til input til dette bilag.]

Særligt følsomme:	Selve redetræet beskyttet (Jf lovgivningen)	Beskyttelseszone for skovningsaktiviteter i yngletiden
Fiskeørn	Hele året**	100-500 m
Havørn	Hele året**	100-500 m
Kongeørn	Hele året**	100-500 m
Rød Glente	Hele året**	100-500 m
Sort Stork	Hele året**	100-500 m
Øvrige følsomme arter:		
Duehøg	Yngletid	20 m*
Vandrefalk	Yngletid	20 m*
Trane	Yngletid	20 m*
Stor Hornugle	Yngletid	20 m*
Hvæpsevåge	Yngletid	20 m*
Sortspætte	Yngletid	20 m*
Lærkefalk	Yngletid	20 m*
Grønspætte	Yngletid	20 m*
Perleugle	Yngletid	20 m*
Fiskehejre	Yngletid	20 m*
Hedelærke	Yngletid	20 m
Lille Flagspætte	Yngletid	20 m
Huldue	Yngletid	20 m
Musvåge	Yngletid	20 m
Natravn	Yngletid	20 m
Natugle	Yngletid	20 m
Ravn	Yngletid	20 m
Rødrygget Tornskade	Yngletid	20 m
Skarv	Yngletid	20 m
Skovhornugle	Yngletid	20 m
Spurvehøg	Yngletid	20 m
Stor Flagspætte	Yngletid	20 m
Vendehals	Yngletid	20 m
Mellemflagspætte	Yngletid	20 m
Isfugl	Yngletid	20 m

*Såfremt redestedet har en karakter, som gør det sårbart overfor forstyrrelser i yngletiden skal skovejeren sikre redestedet yderligere og eventuelt overveje muligheden for at udvide beskyttelseszonen.

**Udenfor yngletiden undlader skovejeren at fritstille redetræerne for de 5 særligt følsomme arter opført øverst i bilaget, således at reden fortsat er beskyttet mod indsyn og mod at vælte.

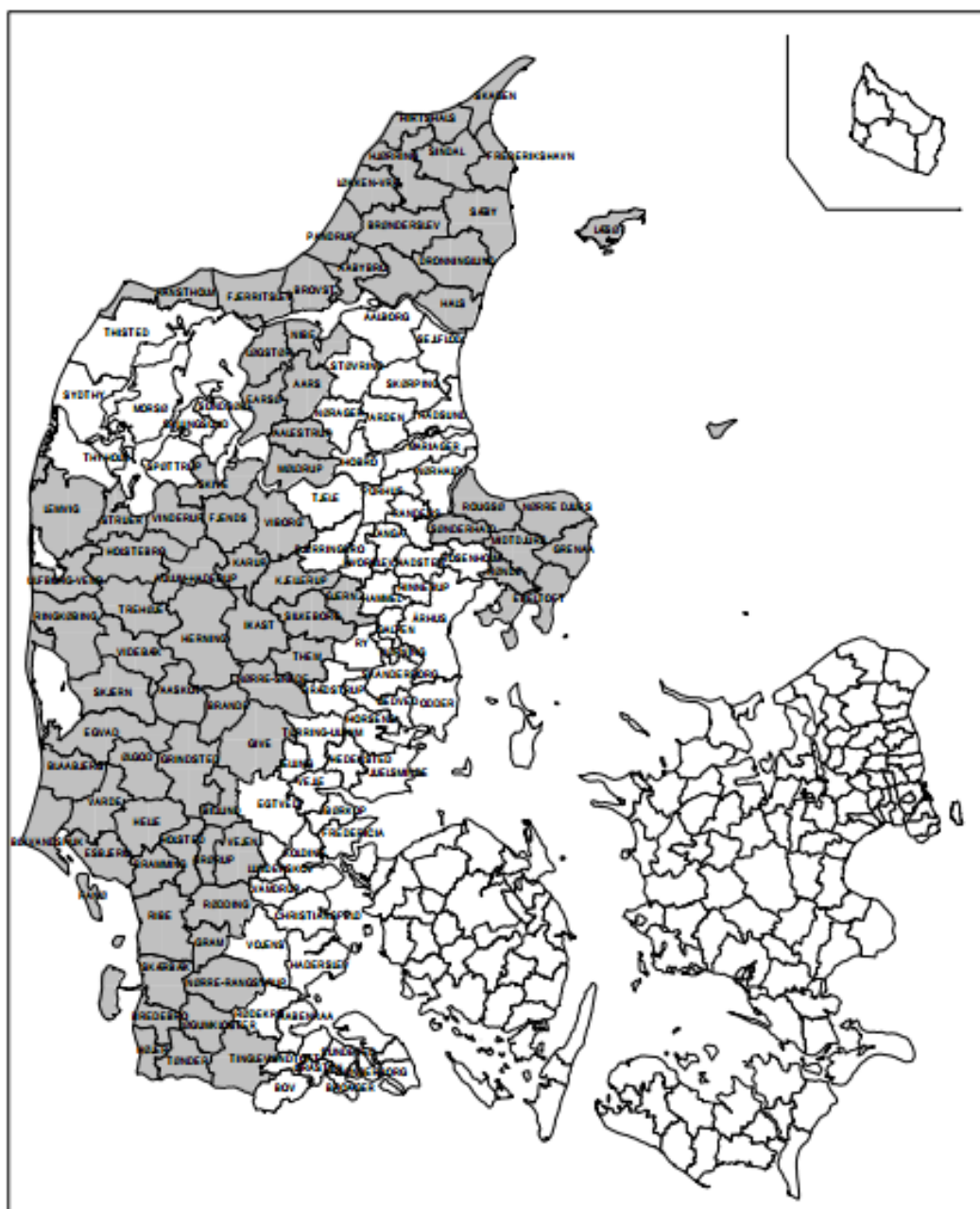
Bilag E Hjemmehørende træarter

Listen består af økonomisk betydende træarter, der betragtes som hjemmehørende.

Granfamilien, Pinaceae Skovfyr, <i>Pinus sylvestris</i> Taksfamilien, Taxaceae Taks, <i>Taxus baccata</i> Cypressfamilien, Cupressaceae Ene, <i>Juniperus communis</i> Bøgefamilien, Fagaceae Bøg, <i>Fagus sylvatica</i> Stilk-eg, <i>Quercus robur</i> Vinter-eg, <i>Quercus petraea</i> Elmefamilien, Ulmaceae Skov elm, <i>Ulmus glabra</i> Småbladet elm, <i>Ulmus carpiniifolia</i> Skærm elm, <i>Ulmus laevis</i> Lønfamilien, Aceraceae Spidsløn, <i>Acer platanoides</i> Navr, <i>Acer campêtre</i> Ær/Ahorn, <i>Acer pseudoplatanus</i> Lindefamilien, Tiliaceae Småbladet lind, <i>Tilia cordata</i> Storbladet lind, <i>Tilia platyphyllos</i> Olivenfamilien, Oleaceae Ask, <i>Fraxinus excelsior</i> Birkefamilien, Betulaceae Rødel, <i>Alnus glutinosa</i> Pilefamilien, Salicaceae Bævreasp, <i>Pópulus trémula</i> Selje-pil, <i>Salix caprea</i> Øret pil, <i>Salix aurita</i> Grå-pil, <i>Salix cinerea</i> Femhannet pil, <i>Salix pentandra</i> Krybende pil, <i>Salix repens</i>	Hasselfamilien, Corylaceae Hassel, <i>Córylus avellána</i> Avnbøg, <i>Carpinus bétulus</i> Stenfrugtfamilien, Amygdalaceae Fugle-kirsebær, <i>Prunus ávium</i> Alm. hæg, <i>Prunus padus</i> Slåen, <i>Prunus spinosa</i> Kærnefrugtfamilien, Malaceae Alm. røn, <i>Sorbus aucupária</i> Tarmvrid-røn, <i>Sorbus torminális</i> Selje-røn, <i>Sorbus intermédia</i> Abild, <i>Malus sylvestris</i> Alm. hvidtjørn, <i>Crataégus laevigáta</i> Engriflet hvidtjørn, <i>Crataégus monogyna</i> Vrietornfamilien, Rhamnaceae Vrietorn, <i>Rhamnus cáthartica</i> Tørst, <i>Frangula alnus</i> Kristtornfamilien, Aquifoliaceae Kristtorn, <i>Ilex, aquifólium</i> Benvedfamilien, Celastraceae Benved, <i>Euónymus europaéus</i> Gedebladfamilien, Caprifoliaceae Kvalkvæd, <i>Vibúrnum ópulus</i> Sølvbladfamilien, Elaeagnaceae Havtorn, <i>Hippóphaë rhamnoides</i> Vedbendfamilien, Araliaceae Vedbend, <i>Hédera helix</i>
---	--

Bilag F Oversigt over næringsrige og næringsfattige jorder

Af praktiske årsager henvises her, som i vejledningen til stormfaldsordningen, til de "gamle" kommunegrænser.

Tidligere kommuner med næringsfattige/"magre" jorder: Nordjyllands Amt: Brovst, Brønderslev, Dronninglund, Farsø, Fjerritslev, Frederikshavn, Hals, Hirtshals, Hjørring, Læsø, Løgstør, Løkken-Vrå, Nibe, Pandrup, Sindal, Skagen, Sæby, Aabybro, Aalborg nord for Limfjorden og Aars. Viborg Amt: Fjends, Hanstholm, Karup, Kjellerup, Møldrup, Skive, Viborg og Aalestrup. Århus Amt: Ebeltøft, Gjern, Grenaa, Midtdjurs, Nørre Djurs, Rougsø, Rønde, Silkeborg, Sønderhald og Them. Ringkøbing Amt: Alle, undtagen Thyholm. Vejle Amt: Givø og Nørre-Snede. Ribe Amt: Alle kommuner. Sønderjyllands Amt: Bredebro, Gram, Højer, Løgumkloster, Nørre-Rangstrup, Rødding, Skærbæk, Tinglev og Tønder.

Bilag G Ramme for driftsplanen og overvågning

[Arbejdsgruppen inviterer til input til dette bilag.]

Elementer, der skal inkluderes i driftsplanen*/overvågning	Overvågning*/revision Eventuelt behov for ændringer indarbejdes i driftsplanen løbende	Hyppighed af revision /overvågning*	Hvem skal leve op til kravet?
Driftsplanlægning			
A. Driftsformål og underliggende delmål, der adresserer driftsformålet.		Tages op til overvejelse efter behov og i forbindelse med revision af driftsplan. (Minimum hvert 15. år)	Alle ejendomme
B. En overordnet vurdering af driften og dens indvirkning på sociale og miljøværdier.	En overordnet beskrivelse af særlige fokuspunkter i forhold til driftens indvirkning på sociale- og miljøværdier.	Tages op til overvejelse efter behov og i forbindelse med revision af driftsplan. (Minimum hvert 15. år)	Dokumentationens omfang tilpasses ejendommens størrelse og driftens intensitet.
C. Kortmateriale og bevoksningsliste, der beskriver:			
Det certificerede areals udstrækning. Herunder angivelse af eventuelt ekskluderede juletræs- og pyntegrøntsarealer.		Justeres løbende efter behov.	Alle ejendomme
Arealanvendelsen. Herunder træarter, alder, alder på overstandere, lysåbne arealer og volumen.	Taksation der sikrer en justering af vækstpotentiale/ vækstmodeller. Ændret arealanvendelse (herunder ændret træart).	Justering af vækstmodeller/ vækstpotentiale. Justeres løbende med faktiske ændringer.	
Offentlige reguleringer, fredninger og relevante tinglysninger f.eks.: arealer beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3, habitat- og fuglebeskyttelsesområder, Natura 2000-områder, samt skovlovs-aftaler, boringsnære beskyttelsesområder og beskyttede fortidsminder, diger og kulturarvsarealer jf. bilag H.		Opdateres løbende efter behov.	
Andre naturværdier såsom truede arters levesteder og andre nøglebiotoper jf. bilag H.		Opdateres løbende efter behov.	
Andre kulturelt vigtige områder jf. bilag H.		Opdateres løbende efter behov.	
Driftsregistreringer			
A. Forbrug af pesticider og biologiske bekæmpelsesmidler	Henvisning til behandlede arealer Angivelse af aktivt stof Mængde Formål Overvejede alternativer og forebyggelse	Årlig	Dokumentationens omfang tilpasses ejendommens størrelse og driftens intensitet.
B. Forbrug gødskning	Henvisning til behandlede arealer Mængde Redegørelse for behovet og hensyn	Årlig	Dokumentationens omfang tilpasses ejendommens størrelse og driftens intensitet
C. Kulturregistreringer	Arealstørrelse Kulturmetode Jordbearbejdning Træarter Tidligere hovedtræart	Løbende (Mindst en gang årlig).	Dokumentationens omfang tilpasses ejendommens størrelse og driftens intensitet
D. Beskrivelse og notat på den korrigerende handling ved eventuelle uhensigtsmæssigheder i forbindelse med driftsaktiviteter (skovning, friluftsliv, naturprojekter m.v.).	En beskrivelse af den enkelte hændelse (f.eks. sporkørsel) og den korrigerende handling.	Opdateres løbende efter behov.	Dokumentationens omfang tilpasses ejendommens størrelse og driftens intensitet

F.eks. skade på naturværdier, skade på fortidsminder, sporkørsel udover, hvad der normalt må forventes ved en ansvarlig drift, høj andel af skader på bevoksningen m.fl. Formålet er, at skovejendommen fremadrettet kan korrigere sin drift på baggrund af beskrivelsen af uhensigtsmæssigheder.			
E. Hugstplanlægning og tilvækst.	Skovejeren skal ud fra data kunne redegøre for rationalet for hugsten set i forhold til tilvæksten.	Årligt	Dokumentationens omfang tilpasses ejendommens størrelse og driftens intensitet
F. Økonomisk rationale for driften. Forventede indtægter og udgifter i forbindelse med driften.	Der skal som minimum kunne redegøres for, at der er økonomiske midler til rådighed til at kunne gennemføre driftsplanen. Der redegøres for, at indtjeningen fra skovdriften sker indenfor. FSC skovstandardens krav til en bæredygtig skovdrift.	Årligt	Dokumentationens omfang tilpasses ejendommens størrelse og driftens intensitet
G. Antallet af arbejdstagere er dokumenteret		Årligt	
H. Der opretholdes arbejdspladsvurdering (APV)		Årligt	

Overvågning natur- og kulturværdier (Statslig/ kommunal overvågning skal indgå i skovejendommens egen overvågning)			
A. Overvågning af lysåbne naturtyper herunder §3- arealer (træbevokset sump, søer og damme, moser, vandløb, kildevæld, overdrev, enge og lynchpletter). (Jf. bilag H, for beskrivelse af forvaltning og overvågning af områder med høj bevaringsværdi mht. økosystemer og levesteder.)	1. For Natura 2000-områder benyttes den statslige NOVANA overvågning. 2. For øvrig lysåben natur gennemføres en overvågning der som minimum er tilstrækkelig til kunne beskrive trusselsbilledet mod naturtypen bl.a. mht.: -Udtørring -Tilgroning -Invasive arter	1. Gennemføres med 6-årige intervaller. 2. Overvågningen sker som minimum med intervaller der sikrer at den er tilstrækkelig intensiv til at kunne vurdere naturtypernes tilstand på ejendomsniveau.	Dokumentationens omfang tilpasses ejendommens størrelse og driftens intensitet
B. Overvågning af skovnaturtyper herunder nøglebiotoper så som græsnings- og stævningskov, bøge- og blandingsskov i flere etager med dødt ved, lindeskov, gammel nåleskov, gammel løvskov typeligt 'overmoden', skovbryn, løvkrat. (Jf. bilag H, for beskrivelse af forvaltning og overvågning af områder med høj bevaringsværdi mht. økosystemer og levesteder.)	1. For Natura 2000-områder benyttes den statslige overvågning. 2. For øvrig skovnatur gennemføres en overvågning der som minimum er tilstrækkelig til kunne beskrive trusselsbilledet mod naturtypen bl.a. mht.: -Udtørring -Invasive arter -Dødt ved	1. Gennemføres med 12-årige intervaller. 2. Overvågningen sker som minimum med intervaller der sikrer at den er tilstrækkelig intensiv til at kunne vurdere naturtypernes tilstand på ejendomsniveau.	Dokumentationens omfang tilpasses ejendommens størrelse og driftens intensitet
C. Overvågning af leve og/ynge/rasteområder for truede arter. (Jf. også bilag H, for beskrivelse af forvaltning og overvågning af områder med høje bevaringsværdiers mht. leve/ynge/rasteområder for beskyttelseskrævende og rødlistede plante og dyrearter.)	1. For Natura 2000-områder benyttes data fra den statslige overvågning og kortlægning for de arter der er på udpegningsgrundlaget. 2. Udenfor Natura 2000-områder og for arter der ikke er på udpegningsgrundlaget i et givent Natura 2000-område benyttes bedst tilgængelige data (jf. bilag H).	1. Gennemføres med 6-årige intervaller. 2. Overvågningen sker som minimum med intervaller der sikrer at den er tilstrækkelig intensiv til at kunne vurdere naturtypernes tilstand på ejendomsniveau.	Dokumentationens omfang tilpasses ejendommens størrelse og driftens intensitet
D. Overvågning af kulturværdier herunder fortidsminder, diger og kulturarvsarealer og andre kulturelt vigtige områder. (Jf. bilag H, for beskrivelse af forvaltning og overvågning af områder med høje kulturelle bevaringsværdier.)	Beskyttede fortidsminder, diger og kulturarvsarealer og andre kulturelt vigtige områder	Overvågningen sker som minimum med intervaller der sikrer at den er tilstrækkelig intensiv til at kunne vurdere kulturværdiernes tilstand på ejendomsniveau.	

Bilag H Høje bevaringsværdier -Definition, identifikation og forvaltning/overvågning

Dette bilag beskriver, hvordan høje bevaringsværdier, såkaldte HCV'er (High Conservation Values) skal adresseres i dansk kontekst for at sikre identifikation af status på og operationel håndtering. De fire HCV-kategorier, som er vurderet at have relevans i dansk kontekst er listet i tabellen nedenfor og er suppleret med operationelle anbefalinger til forvaltning og overvågning.

I praksis vil der være et overlap imellem nogle af kategorierne. Eksempelvis er egekrat og gamle naturskove leve/yngelesteder for rødlistede arter samt ofte en del af Natura 2000-områderne også samtidig nøglebiotoper. Det er vigtigt at bemærke, at områder identificeret med høje bevaringsværdier ikke nødvendigvis skal henlægges uberørt. Tværtimod skal områderne ofte plejes for at sikre, at værdierne bevares og beskyttes. Afhængigt af værdiens karakter vil det ofte også være muligt at skove i områderne.

Driften af danske skove omfatter i vid udstrækning allerede en registrering af høje bevaringsværdier i forbindelse med overholdelse af lovgivningen på området og krav til grønne driftsplaner. Dette bilag søger derfor i vid udstrækning at bygge på eksisterende praksis og tager udgangspunkt i eksisterende offentligt tilgængelige digitale kortlægninger, som Miljøportalens Arealinformation og Biodiversitetskortet og dertil hørende data. Derudover henvises dertil eksisterende vejledninger, hvor det er relevant og muligt.

Link til og instruktion til brug af Miljøportalens Arealinformation og Biodiversitetskortet er beskrevet i "HCV-vejledningen", hvor også alle refererede værktøjer er listet. Vejledningen til brug identifikation og operationel håndtering af høje bevaringsværdier i Danmark er tilgængelig via FSC Danmarks hjemmeside www.fsc.dk/hcv. Definitionen af, hvad høje bevaringsværdier er, kan kun revideres, når denne standard revideres hvert 5. År. Men da nye bedre værktøjer til at identificere værdierne jævnlige bliver udviklet og tilgængelige, bliver vejledningen løbende opdateret, for eksempel når kortlægning af særligt værdifulde skove (§ 25 efter skovloven) er tilgængelige i GIS format. Som et bilag i HCV-vejledningen er der desuden udarbejdet et skema, som lister mulige høje bevaringsværdier i en dansk skov. Dette skema er et værktøj til registrering, forvaltning og overvågning af høje bevaringsværdier i skoven, som kan tilpasses og indbygges i driftsplanen.

Kategori		
Definition	Identifikation	Forvaltning og overvågning
Hvilke værdier er i dansk kontekst dækket af denne kategori?	Forefindes værdierne i skoven, og hvad er status?	Hvordan sikres det at værdierne bevares og eller forbedres?
Biodiversitet på artsniveau (HCV 1) Områder med høj biodiversitet, herunder høj koncentration af endemiske* arter og sjældne*, truede* eller udryddelsestruede arter, som har betydning på globalt, regionalt eller nationalt niveau.		
I dansk kontekst dækker denne kategori leve/yngele/rasteområder for beskyttelseskærvende og rødlistede plante og dyrearter : • En samlet oversigt over beskyttelseskærvende arter på Habitattidirektivets bilag II, IV og V samt Fuglebeskyttelsesdirektivets bilag I findes på Naturstyrelsens hjemmeside. • Truede og sjældne dyre- og plantearter i Danmark er listet på den danske rødliste.	Kortlægningsdata på truede og sjældne arter i Danmark er stadig mangelfuld. Ved at søge på 'Bioscore' under 'Biodiversitetskort' via de Digitale Naturkort kan du se om der er områder, der er særligt egnede for sjældne og truede arter, i skoven. Bioscoren er beregnet til at forudsige hvor man kunne forvente at finde rødlistede arter. Er der områder i skoven med en bioscore på 10 eller højere, bør disse overvejes som områder med høje bevaringsværdier. <i>[Arbejdsgruppen vil gerne bede om input til bedre værktøjer]</i> Ud over den information, man kan få ud fra Biodiversitetskortet, og ud over det kendskab, som ejendommens ansatte selv har til forekomsten af f.eks. sjældne fugle og pattedyr, bør der rettes henvendelse til de lokale myndigheder samt organisationer, som beskæftiger sig med naturområdet. Hvor du kan få bekræftet, at en beskyttelseskærvende, truet eller sjælden art forekommer i skoven, skal eventuelle levesteder udpeges og kortlægges. Bemærk, at HCV1-områder udpeget på baggrund af biodiversitet på artsniveau vil overlappe med HCV3-områder udpeget på baggrund af sjældne og truede økosystemer og levesteder såsom Natura2000-områder.	Identificerer du områder med høj biodiversitet og truede eller sjældne arter i skoven, skal du tage særlige hensyn til gavn for dem. Har du en Skovhandleplan i forbindelse med Natura2000-områder, skal du følge denne. Hvis en art har fast voksested, yngle- eller rasteplads på ejendommen, er der tale om en nøglebiotop beskrevet som et element under HCV3 nedenfor. I forbindelse med driftsaktiviteter på arealer, hvor der er høj biodiversitet, og hvor der forekommer sjældne og truede arter, skal du planlægge opgaverne således at: • Biotopen, hvor arten forefindes, ikke forringes (for eksempel væsentlige ændringer i lys, arts- og aldersforhold). Og: • Aktiviteter henlægges til tidspunkter, hvor forstyrrelser minimeres (for eksempel uden for yngle/rugeperioder). Og/eller: • Arealet (ofte dele heraf) friholdes helt for driftsaktiviteter. Pleje kan dog være nødvendig, så biodiversiteten ikke påvirkes negativt ved for eksempel tilgroning. Naturstyrelsens notat: "Retningslinjer for sikring af velegnede levesteder for skovarter" beskriver mulige forvaltningstiltag for bevarelse af skovarter.

Økosystemer* og levesteder* (HCV 3) Sjældne, truede eller udryddelsestruede økosystemer, habitater eller refugier. Denne kategori vurderes i dansk kontekst dækket af Natura 2000-områder, § 3 og andre fredede områder og en identifikation af nøglebiotoper. Bemærk: Der kan forekomme fortidsminder på disse arealer. Er der konflikt i hensynet mellem natur- og kulturhensyn, kontakt da Kulturstyrelsen.		
Natura 2000-områder med særlige naturtyper og arter Natura 2000 er et netværk af områder i EU med særlig værdifuld natur. Områderne skal bevare og beskytte naturtyper og vilde dyre- og plantearter, som er sjældne, truede eller karakteristiske for EU-landene. I Danmark er der udpeget 252 Natura 2000-områder. Natura 2000-områderne omfatter habitat- og fuglebeskyttelses og Ramsarområder, og de er udpeget for at beskytte udvalgte arter og naturtyper.	Ved at søge på 'Natura 2000-områder' via De Digitale Naturkort under 'Eksisterende natur og beskyttet areal' vil du få kortlagt Natura 2000-områder, hvis skoven eller dele af skoven er udpeget. Er skoven eller dele af skoven udpeget som Natura 2000, skal de områder med naturtyper og arter, som Natura 2000 er udpeget på baggrund af, kortlægges med høj bevaringsværdi.	Der er udarbejdet Natura 2000-planer og –handleplaner for de danske Natura 2000-områder. Skovhandleplanerne beskriver, hvordan naturtyper og arter skal beskyttes i skovområderne. Har du en Natura 2000 handleplan skal du følge den. Visse driftsaktiviteter i Natura 2000-områder skal anmeldes til SVANA efter skovlovens § 17.
Beskyttede naturtyper Naturbeskyttelseslovens § 3, skovlovens § 26 og 27 og registrerede naturmæssigt særlig værdifulde skove registreret under skovlovens § 25. - Beskyttede søer, vandløb, heder, moser, strandenge, ferske enge og overdrev jf. naturbeskyttelseslovens § 3. - Bevaringsværdige egekrat jf. skovlovens § 26. 19. - Ydre skovbryn af løvtræer og buske jf. skovlovens § 27. - Registrerede naturmæssigt særligt værdifulde skove jf. skovlovens § 25.	Ved at søge på 'Kortlagt natur' via De Digitale Naturkort (jf. HCV-vejledningen) under 'Arealer, der understøtter biodiversitet' vil du få kortlagt § 3 og § 26 naturtyper, hvis disse er registreret og findes i skoven. Bemærk, at langt fra alle § 3 og § 26 naturtyper er registrerede og vil muligvis forefindes i skoven, selvom de ikke fremgår af en søgning via De Digitale Naturkort. § 27 ydre skovbryn af løvtræer og buske er ikke kortlagt via de Digitale Naturkort, men vil blive identificeret ved en kortlægning af nøglebiotoper. Se nedenfor. Findes der § 3, § 26 og/eller § 27 beskyttede naturtyper i skoven, skal disse områder ligeledes udpeges og kortlægges med høj bevaringsværdi. Naturstyrelsen definerer og gennemfører en egentlig kortlægning af naturmæssigt særlig værdifuld skov ("skovbevoksede nøglebiotoper") efter skovlovens § 25 i 2016-2019. Er der registreret §25 områder naturmæssigt særlig værdifuld skov, kortlægges disse ligeledes med høj bevaringsværdi.	Områder, der defineres som beskyttede naturtyper og/eller nøglebiotoper, er ofte uinteressante set fra et økonomisk synspunkt, hvorfor det i hovedreglen er muligt helt at undgå forstyrrelse. Det foregår for eksempel ved, at kørsel / transport ledes uden om områderne. Ligeledes må du ikke lave ændringer, som vil forringe områdernes ønskede tilstand. Eks. afvande tilstødende fugtige områder. I det tilfælde, hvor drift forekommer i nøglebiotoper – eks. askemoser (som er registreret som nøglebiotoper) – foregår dette efter orsigtighedsprincippet. Et andet eksempel på at undgå forstyrrelse er at henlægge skovning til tidspunkter, hvor mindst mulig skade på jordbund / flora kan forekomme (typisk frostperioder) eller ved at anvende teknikker, som gør færdsel på terrænet mindre (eks. ved anvendelse af skovspil til udsæbning af effekter). Hugststyrke afstemmes således, at beskyttede naturtyper og nøglebiotoper tilstand ikke forringes. Hvor Natura 2000-områder er identificeret, vil bevarelsen af mange nøglebiotoper adresseres som et element i skovhandleplanen herfor. Et model skema i HCV-vejledningen kan anvendes til at planlægge og dokumentere overvågningen. Kun væsentlige ændringer af betydning for artens/områdets økologiske funktion og integritet bør noteres. Der henvises også her til Naturstyrelsens "Vejledning om naturbeskyttelseslovens § 3 beskyttede naturtyper". Udgør lysåbne HCV-områder mere end 10 pct. af det certificerede areal har skovejeren kun plejeplygt på 10 pct.
Nøglebiotoper Nøglebiotoper er områder af særligt høj naturværdi og omfatter såvel træbevoksede arealer som åbne områder. Nøglebiotoper defineres som "områder, der er vigtige for bevaring af den biologiske	Nøglebiotoper i krat, sumpskov, vandområder og lysåbne arealer vil ofte være beskyttede under naturbeskyttelsesloven eller skovloven. Se ovenfor og HCV-vejledningen.	(se tekst ovenfor)

<i>mangfoldighed, fordi de indeholder eller kan forventes at indeholde naturtyper, strukturer eller arter, der har vanskeligt ved at overleve ved almindelig drift af arealet, og som kræver særlige hensyn i form af drift eller pleje".</i> Naturstyrelsen har udarbejdet en brugervenlig vejledning (Skov-Info 24) samt et billedkatalog til identifikation af nøglebiotoper. Bemærk at de nøglebiotoper, der skal adresseres i.h.t. denne standard, er de der er listet i bilag 1 i Naturstyrelsens "Bæredygtig skovdrift. Vejledning om tilskud til grøn driftsplan" dvs. holme, tilgroningsgrøfter og skrænter undlades. Iht. denne vejledning vurderes det derudover, at der ved nøglebiotoper, der udgøres af hede- og klitarealer, er tale om små lyngpletter i skoven, som beskrevet i SkovInfo 24, og ikke større hede eller klitarealer. Disse er også listet i HCV-vejlednings "Skema til registrering, forvaltning og overvågning af høje bevaringsværdier i skoven". Således skal tilgroningsgrøfter, skrænter, gamle stengærder, jorddiger, kulturspor og voksesteder for rødlistede plante- og dyrearter ikke registreres som nøglebiotoper, men anses at blive adresseret i forbindelse med bl.a. HCV1 og HCV6. Bemærk, at der i HCV kontekst refereres til nøglebiotoper, som et givet areal/område og ikke til enkelte nøgleelementer (store sten, gamle træer, dødt ved etc.). Nøgleelementer adresseres under standardens princip 6.	Suppleret med generel viden om området kan mulige nøglebiotoper indkredses og derefter opsøges og vurderes nærmere i felten. Identifikation og registrering af nøglebiotoper kan udføres af skovejendommens egne ansatte eller en ekstern konsulent. Naturstyrelsens vejledning og forsigtighedsprincippet bør følges og i tvivlstilfælde bør en ekspert konsulteres. Mulige nøglebiotoper i sluttede bevoksninger kan du ofte identificere ud fra skovkort, luftfoto eller historiske kort, som er tilgængelige via De Digitale Naturkort og Miljøportalens Arealinformation. For eksempel kan du søge på 'Skovstruktur' og 'Skovkontinuitet' via De Digitale Naturkort under 'Arealer, der understøtter biodiversitet' og derved kortlægge mulige nøglebiotoper hhv. områder med lav grad af forstlig homogenisering og områder, som har været skov i minimum 200 år. Der er højst sandsynligt nøglebiotoper i skoven og disse områder skal udpeges og kortlægges med høj bevaringsværdi.	
--	---	--

Kritiske økosystemtjenester* (HCV 4)

Hvor skov-økosystemet spiller en vigtig rolle, herunder beskyttelse af vandreservoir og kontrol af erosion på sårbare jord og skråninger.

Denne kategori vurderes i dansk kontekst kun at relatere til høje bevaringsværdier ved beskyttelse af drikkevand og grundvand. Drikkevand og grundvand Da områder med særlige drikkevandsinteresser (ODS) og områder med drikkevandsinteresser (OD) tilsammen udgør 87 % af Danmarks areal, adresseres disse ikke som HCV. Skovejeren skal dog vide om skoven udgør en del af et OD eller ODS og tage de forventede hensyn ved driften. Boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) er nærområdet omkring indvindingsboringen og risikoen for forurening er her større. BNBO er derfor defineret som en høj bevaringsværdi	Ved at søge på 'Boringsnære beskyttelsesområder' via Arealinformationen under 'Drikkevand og grundvand', vil boringsnære beskyttelsesområder vises, hvis disse er registreret og forefindes i skoven. Kortlægningsdata på BNBO er dog stadig mangelfuld. Kun cirka halvdelen af kommunerne har fået kortlagt BNBO (2014), så ud over den information, som forefindes via Arealinformationen, og det kendskab, som ejendommens ansatte selv har til forekomsten indvindingsboringer, bør der rettes henvendelse til de lokale myndigheder. Er der indvindingsboringer i skoven, skal de boringsnære beskyttelsesområder udpeges og kortlægges med høj bevaringsværdi. BNBO skal, hvor de ikke er kortlagt, beregnes individuelt for hver boring eller kildeplads, da størrelsen afhænger af, hvor meget vand der indvindes, og hvordan grundvandsforholdene er. Radius er typisk 75-250 meter. De er somme tider cirkelrunde, men ofte aflange, så de tager mere med der, hvor vandet kommer fra.	Hovedprincippet for forvaltningen af boringsnære beskyttelsesområder er, at: 1. Skovdækket forbliver relativt intakt 2. Anvendelsen af pesticider og gødning undlades 3. Anvendelse af maskiner ikke fører til udledning af rundvandsforurenende olier o.l.
---	---	--

Kulturelle værdier (HCV 6) Lokaliteter fortidsminder, sten- og jorddiger, ressourcer, naturtyper og landskaber af global eller national kulturel, arkæologisk eller historisk betydning, og/eller af vigtig kulturel, økologisk, økonomisk eller religiøs betydning for de traditionelle kulturer i de lokale samfund eller hos oprindelige folk. De kulturelle værdier er identificeret gennem dialog med disse lokalsamfund og oprindelige folk. Denne kategori vurderes i dansk kontekst at omfatte områder med fortidsminder, sten- og jorddiger samt kulturarvsarealer og kulturmiljøer. Men også områder med anden kulturel værdi for lokalsamfundet bør identificeres under denne kategori.		
Fortidsminder, sten- og jorddiger – museumslovens kap. 8 a Mange sten- og jorddiger og flertallet af de fredede fortidsminder i Danmark ligger i skov. De fredede fortidsminder er beskyttet af museumslovens kap. 8 a, §§ 29 e og 29 f. Sten- og jorddiger i skoven er beskyttet efter museumslovens kap. 8 a, §§ 29 a eller 29 e. Følgende fortidsminder er fredet uden videre, hvis de er synlige i terrænet, jf. museumslovens bilag 1, kap. 1: Gravhøje, røser, stengrave, dysser, jættestuer, skibssætninger, ubebyggede voldsteder og værfter, forsvarsanlæg, ødekirkegårde, ruiner, runesten, bautasten, sten med helleristninger samt kors, milepæle, vildtbanesten og lignende. Andre typer fortidsminder er også fredet, hvis ejeren har fået meddelelse om det. I mange tilfælde vil fortidsmindet være tinglyst på ejendommen. Gruppen af fortidsminder fremgår af bilag 1, kap.2 til museumsloven. Diger er linjeformede forhøjninger af jord, sten og lignende materiale, der fungerer eller har fungeret som hegn og har eller har haft administrativ, ejendoms- eller anvendelsesmæssig betydning.	På Miljøportalens Arealinformation kan du se om diget er beskyttet. Du finder digerne under venstremenuen "Bygge- og beskyttelseslinjer". Bemærk at kortet kun er vejledende og kan indeholde fejl og mangler. På Miljøportalens arealinformation kan du ligeledes finde oplysninger om de fredede fortidsminder og kulturarvsarealer. Du finder fortidsminderne under venstremenuen "Fortidsminder". Oplysninger om fortidsminder og arkæologiske fund finder du på www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/ . Findes der beskyttede fortidsminder og sten og jorddiger og kulturarvsarealer i skoven, skal områderne udlægges som områder med høje bevaringsværdier. Kommunen oplyser om et dige er beskyttet. Kulturstyrelsen oplyser om fortidsminder og kulturarvsarealer, herunder deres udstrækning.	Kulturstyrelsens "Vejledning om pleje af fredede fortidsminder" og "Vejledningen om beskyttede sten- og jord diger" skal følges. Kulturstyrelsen fører tilsyn med fortidsminder samt sten- og jorddiger i Danmark. Henstillinger og påbud udstedt af Kulturstyrelsen skal efterkommes. Typiske overtrædelser af museumslovens regler om fredede fortidsminder i skov: De typiske overtrædelser på fortidsminder i skov er oftest tilplantning på fortidsmindet og i fortidsmindets 2 meter beskyttelseszone. Køreskader, opsætning af jagttårne, høchsitz og deponering af træer og hugstaffald er andre typiske skader på fortidsminderne. Typiske overtrædelser af museumslovens regler på beskyttede sten- og jorddiger i skov: De typiske overtrædelser vedrørende digerne i skov er helt eller delvist fjernelse, deponering af træ- og hugstaffald samt køreskader og gennembrud af digerne. Trykskader efter fald fra fældede træer forekommer også på digerne. Lovgivningen • Museumslovens kap 8 a bevaring af sten- og jorddiger og fortidsminder. • Museumslovens § 29 a Der må ikke foretages ændringer i tilstanden af sten- og jorddiger og lignende. • Museumsloven. §§ 29 e og 29 f For sten- og jorddiger og lignende, der er beskyttet som fortidsminde, gælder alene reglerne om fortidsminder. • Museumslovens § 29 e Der må ikke foretages ændring i tilstanden af fortidsminder. Der må heller ikke foretages udstykning, matrikulering eller arealoverførsel, der fastlægger skel gennem fortidsminder. • Museumslovens § 29 f På fortidsminder og inden for en afstand af 2 m fra dem må der ikke foretages jordbehandling, gødes eller plantes. Der må heller ikke anvendes metaldetektor.
Fortidsminder og kulturarvsarealer – museumslovens kap. 8 Fortidsminder og kulturhistoriske spor og anlæg, der ikke er synlige i terrænet, er beskyttet af museumslovens kap 8. Fortidsminder og kulturhistoriske spor og anlæg er spor efter menneskelig aktivitet fra tidligere tider. Det kan være strukturer,	På Miljøportalens Arealinformation kan du få oplysninger om de fredede fortidsminder og kulturarvsarealer. Du finder fortidsminderne under venstremenuen "Fortidsminder" og ved at søge på "Kulturarvsarealer" under "Fortidsminder" også kulturarvsarealerne. Oplysninger om fortidsminder og arkæologiske fund finder du på www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/ .	Områder med fortidsminder og kulturarvsarealer samt kulturhistoriske spor og anlæg, der ikke er synlige i terrænet, skal beskyttes mod dybdepløjning, ødelæggelse og bortgravning. Er fortidsminderne, kulturarvsarealerne og de kulturhistoriske spor og anlæg identificeret i skoven, skal det lokalhistoriske museum med

konstruktioner, bygningsgrupper, bopladser, grave og gravpladser og sammenhænge, hvor sporene indgår. Kulturarvsarealer er et kulturhistorisk interesseområde med skjulte og /eller synlige fortidsminder. Kulturarvsarealer kan være af national og regional betydning og er en indikator for, at der er væsentlige fortidsminder i et aktuelt område. Kulturarvsarealer er i sig selv ikke fredede, men har som funktion at advare potentielle bygherrer og skovejere om, at der er væsentlige fortidsminder i et område, og at det kan være hensigtsmæssigt at revurdere anlægsarbejdet, så fortidsminderne bevares på stedet.	Er der i skovene registrerede fortidsminder og kulturhistoriske spor og anlæg i form af bopladser, grave, agersystemer og lignende, kan det lokalhistoriske museum med arkæologisk ansvar kontaktes, forud for større jordarbejder, som f.eks. dybdepløjning, grøftegravning og evt. bortgravning, jf. museumslovens § 25. Bliver der under jordarbejde gjort fund af fortidsminder skal arbejdet standes, idet omfang det berører fortidsmindet. Fortidsmindet skal anmeldes til Kulturstyrelsen eller det nærmeste statsanerkendte kulturhistoriske museum med arkæologisk ansvar, jf. museumslovens § 27. Kulturarvsarealerne er udpeget for at bevare fortidsminderne på stedet. Findes der kulturarvsarealer i skoven, skal disse områder udlægges som områder med høj bevaringsværdi. Museumsloven § 23, stk. 8.	arkæologisk ansvar kontaktes forud dybdepløjning og anden jordbehandling i området. Dukker der fortidsminder eller kulturhistoriske spor og anlæg op i forbindelse med arbejde i skoven, skal arbejdet standses og Kulturstyrelsen eller det lokalhistoriske museum med arkæologisk ansvar kontaktes. Lovgivningen • Museumslovens § 25 Bygherren eller den, for hvis regning et jordarbejde skal udføres på landjorden, kan forud for igangsætning af arbejdet anmode vedkommende kulturhistoriske museum om en udtalelse. • Museumslovens § 27 Findes der under jordarbejde spor af fortidsminder, skal arbejdet standses, i det omfang det berører fortidsmindet. Fortidsmindet skal straks anmeldes til det nærmeste statsanerkendte kulturhistoriske museum. • Museumsloven § 23 stk. 4 Den landsdækkende udpegning af kulturarvsarealer er foretaget på baggrund af museumslovens kapitel 8, § 23 stk. 4, der forpligter kulturministeren til at underrette planmyndighederne om forekomsten af væsentlige bevaringsværdier, der har betydning for planlægningen.
Andre kulturelt vigtige områder Andre, for lokalsamfundet, kulturelt vigtige områder kan spænde bredt og for eksempel omfatte et område hvor der er tradition for at afbrænde bål til Skt. Hans.	Andre områder med kulturel værdi identificeres i dialog med lokalsamfundet og derudover kan det lokale kulturhistoriske museum og/eller det lokale arkiv konsulteres.	Andre kulturelt vigtige områder bevares og forvaltes i dialog med lokalsamfund og historiske eksperter.

Bilag I Pesticid brug

Det er ikke tilladt at bruge midler, hvis aktive stof/stoffer findes på FSCs liste over meget farlige pesticider, på en FSC certificeret ejendom. Midlerne må kun anvendes, hvis der er givet en midlertidig dispensation er givet af FSC's pesticidkomité.

FSCs liste kan findes på ic.fsc.org ved at søge på FSC-PRO-30-001a, der er koden for dokumentet.

Middeldatabasen (www.middeldatabasen.dk) indeholder oplysninger om de plantebeskyttelsesmidler (pesticider), der bliver eller har været anvendt i Danmark. Databasen vedligeholdes af SEGES P/S. Data er indhentet fra Miljøstyrelsen, kemikaliefirmaerne, Dansk Planteværn m.fl.

Nedenfor er de midler, som er godkendt i Danmark men udelukket i FSC systemet listede. Disse midler må ikke bruges på en FSC-certificeret ejendom, medmindre en midlertidig dispensation er givet af FSC's pesticidkomité..

Da listen og middeldatabasen opdateres jævnligt, er listen kun vejledende og der henvises til seneste version via links givet ovenfor.

Liste over midler godkendt til skovbrug i Danmark, som også er på FSCs liste over meget farlige pesticider. (Senest opdateret 19. april 2016.)

Middel ▲	Aktivstoffer
Skadedyrsmidler	
Calypso Klar-til-brug	Thiacloprid
Cyperb 100	Cypermethrin
Cyperb 100 EW	Cypermethrin
Cyperb 100 W	Cypermethrin
Fastac 50	Alpha-cypermethrin
Karate 2,5 WG	Lambda-cyhalothrin
Sumi-Alpha EW	Esfenvalerat
Ukrudtsmidler	
Kerb 400 SC	Propyzamid
LFS Propyzamid	Propyzamid
Mission 200 SL	Diquat dibromid
Quad-Glob 200 SL	Diquat dibromid
Reglone	Diquat dibromid